

Так ось ти який, український
безробітний

Жінки й люди з вищою
освітою в пошуках
вільних вакансій, на жаль,
лідирують

» стор. 3

Дубінський має піти

Одіозний «слуга»
відмовився вийти з
моноабсолютності на прохання
президента Зеленського,
останнє слово — за
фракцією
» стор. 6

Ці надокучливі «бухикання»

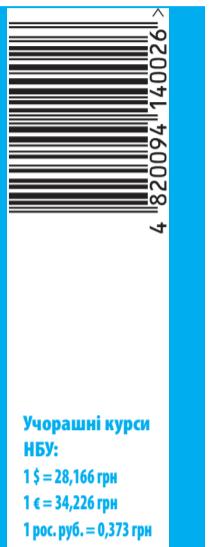
Кашель — «універсальний»
симптом застудних,
запальних, вірусних недуг.
Чому він виникає і як його
приборкати?

» стор. 10

Україна молода

Середа, 27 січня 2021 року

№ 6 (5738)

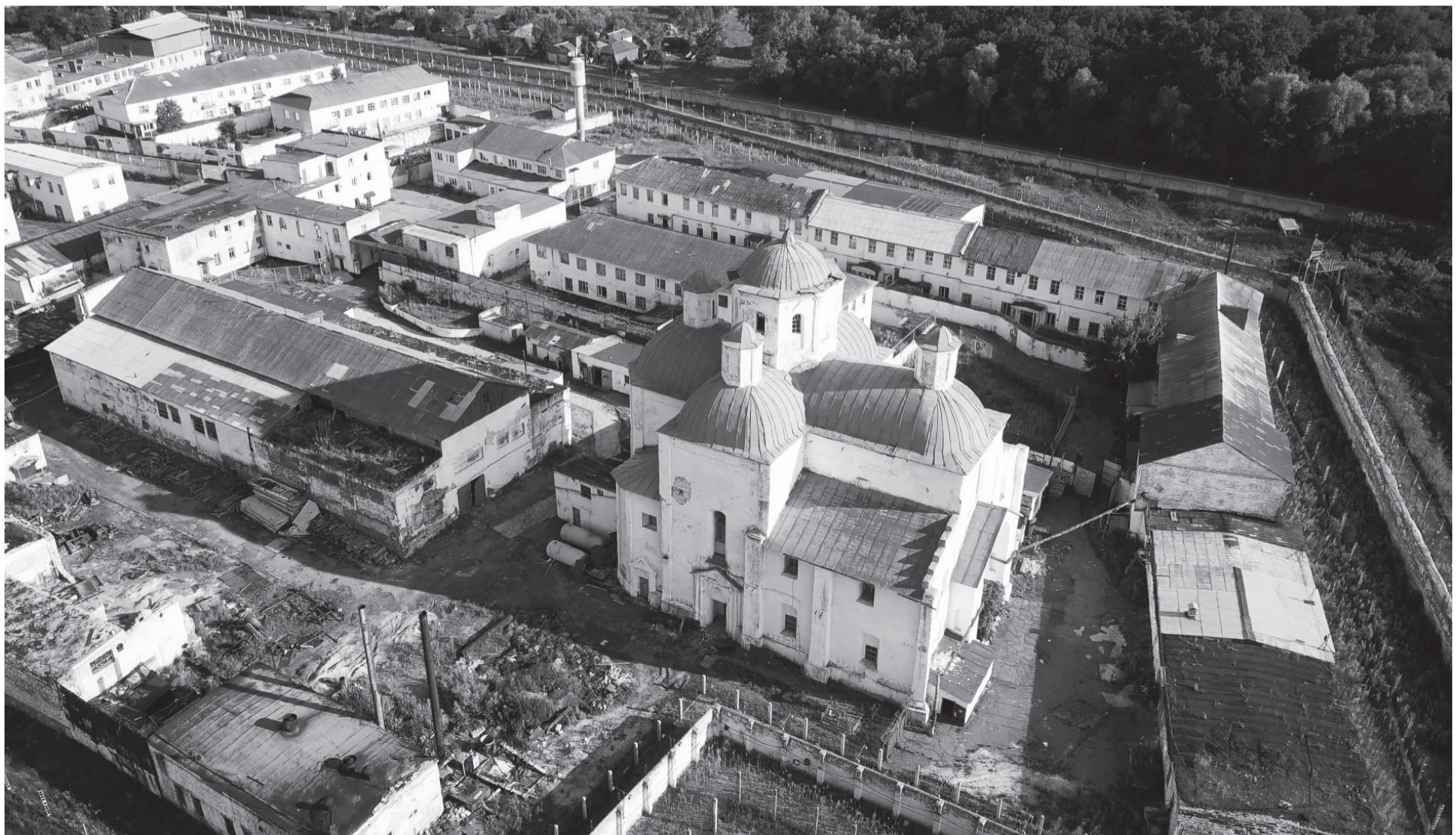

Учорашні курси
НБУ:
1 \$ = 28,166 грн
1 € = 34,226 грн
1 рос. руб. = 0,373 грн

Монастир за колючим дротом

Пів століття на
території родинної
усипальниці гетьмана
Скоропадського
існувала колонія.
Тепер тут має
бути заповідник,
створення якого
ніяк не зрушить
з мертвої точки

» стор. 8

Життя на території монастиря-колонії завмерло в очікуванні...

«БПЛА СММ ОБСЄ дальнього радіусу дії 19 січня зафіксував 21 одиницю 122-міліметрових реактивних систем залпового вогню БМ-21 «Град» поблизу населеного пункту Краснолуцький Луганської області, а 21 січня — 18 одиниць танків на полігоні біля населеного пункту Новоселівка Донецької області. Зазначене озброєння розміщене з порушеннями встановлених ліній відведення».

З повідомлення української сторони СЦКК

■ НАУКА

«Ми знову в КОСМОСІ!»

Авіабудівники створили дві технічні універсальні новинки, які можуть використовуватися навіть при будівництві «місячних» та «марсіанських» поселень

Лариса САЛІМОНОВИЧ
Харків

У лютому на орбіту буде виведено два новітні супутники, виготовлені Європейським космічним агентством на замовлення американської компанії SES. Ця подія стане знаковою і для України, оскільки при створенні новинки було використано харківську унікальну систему охолодження космічної техніки. «Усі старти суворо розраховані, тож ми чекаємо на політ, — повідомив в ефірі «Супспільного» президент Асоціації «Укравіапром» голова правління АТ «ФЕД» Віктор Попов. — Коли це все станеться, ми всходи напишемо «Харків у космосі! Знову в космосі!» До того ж у міжнародному космосі». Ця система охолодження принципово нова. Вона буде розповсюджена і на охолодження місячних модулів, і при будівництві «марсіанських» поселень. Тут є велика перспектива».

Над створенням технічної новинки вчені Харківського національного аерокосмічного університету імені Жуковського та інженери АТ «ФЕД» працювали п'ять років. Ідея про ефективне, високоточне, екологічно чисте обладнання, яке можна успішно використовувати також у металургії, при виробництві вимірювальної техніки та інших новітніх компонентів. Необхідні комплектуючі для системи охолодження харків'янам наразі поставляють як іноземні, так і вітчизняні фірми. Зокрема, унікальні матеріали для виготовлення деталей створили запорізькі металурги.

Харківською розробкою зацікавилося не лише Європейське, а й турецьке та китайське космічні агентства. І це лише початок. «Уявляєте, якщо американці та європейці прийшли до нас (у країну, де йде війна), то це вони зробили від безнадійності, адже в них такого немає, — каже Віктор Попов. — Вони такого не створили, а ми змогли. І наразі беремо участь у європейському тендера на виготовлення 34 супутників».

До речі, та ж «космічна» команда Харкова провела нещодавно випробування першого українського іонно-плазмового двигуна, який, на відміну від теперішніх аналогів, здатний зробити можливими далекі космічні подорожі. Наша новинка важить усього лише 100 кілограмів, тоді як вага теперішніх рідинних двигунів удесятеро більша. До того ж іонно-плазмовий аналог може десятиліттями працювати у відкритому космосі, а також дозволяє апарату виконувати складні маневри на орбіті. «Ілон Маск наразі пропонує летіти на Марс, але тільки в один бік, тому що потрібні не рідинні та твердолалині двигуни, а іонно-плазмові, — ділиться сенсацією Віктор Попов. — А ми разом з аерокосмічним університетом уже створили такий двигун і успішно випробували. Наша новинка згодиться не лише для перельотів. Уявіть собі: маленький космічний трактор, який прибирає на орбіті. Так само потрібні апарати для ремонту супутників. Тут усе дуже просто: оп, і ти вже перешов з орбіти на орбіту. Тобто «підіїхав», «підлікував» — і все ОК! Усе як в електриці — ввімкнув-вимкнув. Із рідинними двигунами це неможливо в принципі».

Наразі харків'яни вже отримали замовлення на своє обладнання від Німеччини, Китаю, Індії та В'єтнаму.

■ НА ФРОНТИ

У НИХ «на районі» — зенітні установки

Дрони ОБСЄ виявили десятки невідведених «Градів» та інше озброєння на окупованому Донбасі

Тарас ЗДОРОВИЛО

На фронти окупанті не вгамовуються — впродовж 25 січня було зафіксовано сім порушень режиму припинення вогню. В районі відповідальності оперативно-тактичного угруповання «Північ» неподалік Південного збройні формування Російської Федерації двічі відкривав вогонь з автоматичних станкових гранатометів, велико-каліберних кулеметів та стрілецької зброї. Неподалік Водяного, що на Приазов'ї, та Павлополя окупанти використали проти наших захисників стрілецьку зброю, а на околицях Водяного — ще й підствольний гранатомет.

Поблизу населеного пункту Хутір Вільний російсько-окупаційні війська вели вогонь по позиціях українських захисників з автоматичних станкових гранатометів, ручних протитанкових гранатометів, велико-каліберних кулеметів та стрілецької зброї. Внаслідок обстрілів отримав поранення один український воїн. Військовослужбовця оперативно доставили до медичного закладу, де йому надається необхідна допомога лікарів — його стан важкий.

Додамо, що в цей же день відбулося позачергове засідання підгрупи з безпеки Тристоронньої контактної

групи з урегулювання конфлікту на Донбасі, на якому, зокрема, українська сторона висловила своє обурення щодо поранення українського військового ворожим снайпером.

У районі відповідальності оперативно-тактичного угруповання «Схід», біля Тарамчука, противник двічі відкривав вогонь з автоматичних станкових гранатометів, велико-каліберних кулеметів та стрілецької зброї. Неподалік Водяного, що на Приазов'ї, та Павлополя окупанти використали проти наших захисників стрілецьку зброю, а на околицях Водяного — ще й підствольний гранатомет.

На обстріли противника українські захисники відкривали вогонь у відповідь.

Станом на 7-му годину ранку 26 січня вздовж усієї лінії розмежування порушень режиму припинення вогню не було зафіксовано.

Варто наголосити, що дрони ОБСЄ виявили десятки невідведених «Градів» на окупованому Донбасі, що є грубим порушенням збройними формуваннями РФ та її найманцями Мінських домовленостей. Москвята розмістили важке озброєння за

визначеними лініями відведення. «БПЛА СММ ОБСЄ дальнього радіусу дії 19 січня зафіксував 21 одиницю 122-міліметрових реактивних систем залпового вогню БМ-21 «Град» поблизу населеного пункту Краснолуцький Луганської області, а 21 січня — 18 одиниць танків на полігоні біля населеного пункту Новоселівка Донецької області. Зазначене озброєння розміщене з порушеннями встановлених ліній відведення», — йдеться у повідомленні української сторони СЦКК.

У звіті Місії також інформують про військову присутність та присутність військового типу в зоні безпеки. Так, 20 січня БПЛА СММ ОБСЄ дальнього радіусу дії зафіксував броньовану розвідувально-дозорну машину БРДМ-2 поблизу населеного пункту Безіменне Донецької області, а 21 січня патруль СММ ОБСЄ ідентифікував 23-міліметрову ЗУ-23 у житловому районі поблизу населеного пункту Кадіївка Луганської області.

Вищезазначені факти свідчать про те, що представники збройних формувань РФ продовжують демонструвати небажання виконувати раніше досягнуті домовленості. ■

■ ШО? ДЕ? КОЛИ?

І «корона» страшна, і щеплення лякає

Уже в лютому Україна очікує на мільйон вакцин від COVID-19, однак не в усіх регіонах є відповідні холодильники для зберігання препаратів

Катерина БАЧИНСЬКА

Українці й досі не знають, якою вакциною проводитимуть щеплення. У Міністерстві охорони здоров'я пообіцяли, що вже в лютому до країни надійде не один препарат від COVID-19. Однак, що це буде за продукт, поки не повідомляють. Поки ж МОЗ — в очікуванні поставки китайської вакцини виробництва «Сіновак». Маємо отримати 700 тисяч доз цього препарату та ще 210 тисяч доз від компанії «Пфайзер» — у рамках програми «Ковакс».

У свою чергу, до громадян президент України Володимир Зеленський гарантував наступного місяця надходження мільйона вакцин від коронавірусу, однак виробника не назував. «Уже в лютому почнеться вакцинація. Ми очікуємо, що не забаром в Україну надійде мільйон доз вакцини. Перший мільйон. Від провідної міжнародної компанії. Деталі зможемо озвучити найближчим часом», — туманно заявив глава держави.

Цікаво, що, згідно з останніми опитуваннями Харківського інституту соціальних досліджень, лише 6% українців довіряють Китаю як виробнику вакцини. Водночас кожен другий громадянин нашої країни

не готовий вакцинуватися взагалі. Тим часом у парламентській опозиції представили стратегічний план боротьби з коронавірусом. Там закликали провести масову вакцинацію та тотальне тестування українців до вересня цього року. Однак додали, що вакцина має бути безпечною.

А от міський голова Києва Віталій Кличко запевняє, що столиця вже в лютому отримає вакцину від COVID-19, і для цього міська влада залишає всі можливі особисті контакти та співпрацю з міжнародними партнерами. «Я переконаний, що в наступні декілька тижнів кияни зможуть отримати вакцину», — зауважив градоначальник.

За його словами, Київ веде переговори з кількома виробниками. «Ми використовуємо всі зв'язки, які на сьогодні існують, спілкуючись з європейськими, американськими компаніями, що відомі у світі, для того, щоб у найближчі тижні отримати вакцини від постачальників. Це ми говоримо зараз про один мільйон доз. І приблизно (якщо дві дози на людину) пів мільйона людей зможуть її отримати», — розповів Кличко.

Він пояснив, що щеплення

А я щеплені не боюсь?

також люди похилого віку. Віталій Кличко також наголосив, що в Києві, на відміну від низки регіонів, уже готова інфраструктура для вакцинації. Адже, нагадаємо, низка областей України не має відповідніх холодильників для зберігання вакцини.

Зазначимо, що торік із держбюджету так і не використали понад 67 млрд грн. Найбільше коштів не освоїли саме в Міністерстві охорони здоров'я та Мінсоцполітики. Ці гроші мали піти, зокрема, на закупівлю засобів захисту, тестів, медичного обладнання. Крім того, за даними Рахункової палати, з ковідфонду торік не використали понад 100 млн грн, пере-

бачених на доплати медикам. Це більш ніж третина від запланованої суми. «За ці кошти планували здійснити доплати (в середньому 2 тис. 600 грн на особу) більш як для 26 тис. медиків у 100 закладах охорони здоров'я у вересні-грудні 2020 року. За фактом, на доплати МОЗ направило тільки 221 млн грн, але для 192 медустанов. Шкода, що медики, які сьогодні перебувають на передовій і рятують життя українців, не отримали належної фінансової підтримки, тим більше що гроші на це були передбачені. І тут виникає питання до МОЗу: чому так сталося?» — написав у «Фейсбуці» голова Рахункової палати Валерій Пацкан.

Тарас ЗДОРОВИЛО

■ ЯВИЩЕ

Так ось ти який, український безробітний

Жінки й люди з вищою освітою в пошуках вільних вакансій, на жаль, лідирують

Фото з сайта krokus.tv.

Через ті чи інші життєві обставини чи не кожен із працездатних українців хоча б раз у житті опиняється в незвичному для себе статусі — «безробітний». Якщо взяти найсвіжіші дані Державної служби зайнятості, то станом на 1 січня 2021 року в ній на обліку перебувало... 459 тисяч безробітних (але не забуваймо про тисячі незареєстрованих шукачів роботи).

Причому серед тимчасових офіційних «лежнів» жінки становлять 56% (однією з них уже майже рік є й моя люба дружина), а чоловіки — 44%.

Цікаво, що диплом про вищу освіту має чимало «здобувачів» вільних вакансій — 49%; тих, хто закінчив професійно-технічний навчальний заклад — 34%, а претендентів на робочі місця, які мають лише середню освіту і закінчили тільки загальноосвітню школу — меншість — 17%.

Щодо вікових груп, то пальму першості тримають безробітні 45-55 років — таких 40%, молодь до 35 років становить 30%, а ось безробітних у віці 35-44 років — 29%.

Чимало серед безробітних людей, які мають додаткові гарантії щодо сприяння у працевлаштуванні. Це, насамперед, ті, кому до

пенсії за віком залишилося 10 і менше років — 32,4 тисяч; громадяни з інвалідністю — 22,7 тисяч; демобілізовані з російсько-української війни — 9,2 тисяч; випускники навчальних закладів, які вперше шукають роботу — 5,9 тисяч; внутрішньо переміщені особи — 4,4 тисячі.

Згідно з повідомленням пресслужби Державної служби зайнятості,

до втрати роботи 21% безробітних працювали в сільському, лісовому і рибному господарствах; 18% — у сфері торгівлі; 15% — у переробній промисловості, 12% — в держуправлінні, обороні і соцстрахуванні.

Варто нагадати, що в минулому році роботу за сприяння служби знайшли... 606 тисяч українців. Із них зареєстрованих безробітних — 385

тисяч осіб, а ще 221 тисячу було працевлаштовано оперативно фактично до отримання ними офіційного статусу. Беззаперечним лідером у працевлаштуванні за видом економічної діяльності було сільське господарство, де «знайшли себе» 28% від усіх працевлаштованих, далі переробна промисловість — 16% і 15% — торгівля.

У Державному центрі зайнятості нагадують, що база вакансій державної служби зайнятості відкрита для всіх охочих за посиланням: <https://www.dcz.gov.ua/userSearch/vacancy>, а пропозиції роботи оновлюються щодня. Тож громадянам, які втратили роботу, можна сміливо довірити пошук нового робочого місця фахівцям служби.

До слова, за даними ООН, станом на січень минулого року в усому світі зафіксовано майже... 470 мільйонів безробітних. ■

■ ЗМІНИ

То в жар, то в холод

Ми таки ввійшли до нової кліматичної зони

Ірина КИРПА

Неважаючи на нещодавні «мінуси», довгостроковий прогноз погоди для нашої країни на майбутні місяці свідчить усе ж на користь того, що ми ввійшли до нової кліматичної зони. Синоптики сходяться на думці, що суворі морози залишилися у минулому й попереду нас чекають похмурі дощові та відносно теплі зими, на зміну яким приходить досить прохолодні літні місяці.

Природний катаклізм пов'язаний із тим, що територія України ввійшла до єдиної з Європою кліматичної зони, тому літнє тепло буде мінливим, хоча часом на термометрах синоптики фіксуватимуть й аномальні високі позначки.

На тлі глобального потепління в Україні середньорічна температура піднялася на 2,5 градуса у 2020 році, що вже призвело до безлічі змін в екосистемах, —каже завідувачка відділом прикладної метеорології і кліматології Українського гідрометеорологічного інституту ДСНС та НАНУ Віра Балабух. — Уперше за весь час спостереження у 2020 році на всій території країни не було метеорологічної зими. Період із середньодобовою температурою нижче 0 градусів тривав не більше п'яти днів, також був відсутній сніговий покрив. Майже в усіх місяцях, окрім квітня і травня, стовпчик термометра піднімався вище за норму. При цьому шість місяців були найтеплішими за останні 140 років. Значення середньомісячної температури нерідко перевищувало норму на 5-7 градусів, а на півдні України середньодобові показники виявилися на 10-15 градусів вищими! Відзначимо, що хоча літо й прийшло минулого року за календарем, але затрималося аж до середини жовтня.

Характерною особливістю 2020 року стала не лише аномально висока температура повітря, а й тривала посуха на півдні України, яка спровокувала проблеми з водними ресурсами та лісовими пожежами.

Фахівці Всесвітньої метеорологічної організації вже спрогнозували, що 2021 рік також «порадує» аномальним теплом.

Особливо це помітно взимку, коли на зміну снігу з морозами приходить дощ з туманами. Погода в цілому по Україні тримається похмуря, а мокрий сніг йде впереміш із дощем, провокуючи спочатку ожеледь, а потім — величезні калюжі на асфальті.

Причиною аномально теплих зимових місяців у 2021 році, на думку синоптиків, став активний рух циклонів із території Атлантики, які мають вирішальний вплив на формування погоди в Україні.

Кліматологи не виключають, що новий рік так само, як 2020-й, увійде до п'ятірки найтепліших за всю історію спостереження за погодою в нашій країні. — Прихід весні запізиться, її вона у цілому буде холодною, — упевнений народний синоптик Леонід Горбань. — Це призведе до того, що звичайні та плодові дерева пізніше почнуть розпускатися, та їх усі рослини сільгосппризначення доведеться садити з невеликою відстрочкою. Також не буде балувати погодою літо — цього року оптимальним за показниками погоди виявиться лише червень, а решта літніх місяців будуть не самими щедрими на спеку. Варто чекати й на холодну осінь із рясними опадами. Дійсно, літній сезон у 2021 році може відзначитися значними перепадами температур удені та вночі, а також потужними грозами з градом та відсутністю довгострокової спеки у липні та серпні.

Близьче до осені у північних та східних регіонах України сформуються антициклони, які відіграють вирішальну роль у погодних умовах міжсезоння.

Синоптики прогнозують великі перепади між нічними та денними температурними показниками по всій території країни протягом усіх майбутніх місяців року.

Подекуди ці температурні «гойдалки» виявляються настільки масштабними, що поб'ють минулі температурні рекорди, подарувавши жителям України аномально затяжне тепло під кінець 2021 року. ■

■ ДО РЕЧІ

Синоптики та літні люди сходяться на думці, що багато народних прикмет, на які раніше вони орієнтувалися у своїх прогнозах, стали неінформативними, а деякі з них зовсім перестали працювати.

Непередбачувані погодні новані, що все частіше виникають останніми роками, фахівці напряму пов'язують із погіршенням екології в цілому на планеті Земля. Адже забруднення атмосфери й водних джерел, а також неконтрольована робота заводів, фабрик, агрехолдингів, які не дотримуються норм природоохоронного законодавства України, призводять до такої зміни кліматичних умов, яку наші працюри й уявили собі не могли.

■ ГРАНТИ

Трохи «базису» для «надбудови»

Культурний фонд підтримав грошима заклади культури Черкащини

Людмила НІКІТЕНКО

На Черкащині заклади культури отримали гранти від Українського культурного фонду за програмою «Культура в часи кризи: інституційна підтримка». У Шевченковому краю ця фінансова подушка відчутно підстражує заклади культури, тож кошти підуть на розвиток культурних та креативних індустрій у часи пандемії.

Така активна робота з грантами почалася на Черкащині з приходом в обласне управління культури нової очільниці — Людмили Фіті, яку знають в Україні як ініціатора та організатора Черкаського книжкового фестивалю.

«Тож тепер, завдяки отриманій фінансовій допомозі, Черкаська обласна бібліотека для юнацтва імені Василя Симоненка, Корсунь-Шевченківський та Кам'янський державні історико-культурні заповідники, областний драматичний театр імені Тараса Шевченка та обласний краєзнавчий музей зможуть реалізовувати свої проекти», — говорить «УМ» начальниця управління культури та охорони культурної спадщини Черкаської ОДА Людмила Фіті.

За її словами, наприклад, Кам'янський державний історико-культурний заповідник отримав за цією програмою 333 тисяч 798 гривень. І наразі триває робота з оновленням сайту заповідника. Він буде двомовним — українською та англійською. У заповіднику також відремонтували комп'ютери і ноутбуки, запишуть англомовну версію

експурсій на аудіогайді, зокрема й для людей із вадами зору та слуху. Понад 230 тисяч гривень, зазначає пані Людмила, надійшло з культурного фонду до Черкаського обласного краєзнавчого музею. Тож тут узялися закуповувати матеріали для проведення онлайн-експурсій, а ще оновлюють експозиції та доопрацьовують сайт.

Сума гранту Корсунь-Шевченківського державного історико-культурного заповідника, уточнює Людмила Фіт, становить 413 тисяч 151 гривню. Аби підвищити ефективність роботи науковців, у заповіднику закупили комп'ютери, придбали нові сучасні монітори, веб-камери, флешки-накопичувачі, цифрові диктофони, додаткові камери відеоспостереження. Частину коштів використали для створення нового двомовного сайта.

«У Черкаському академічному обласному українському музично-драматичному театрі імені Тараса Шевченка на грантові кошти, а це понад 994 тисяч гривень, відремонтували офісну техніку, придбали матеріали для виготовлення нових і поновлення старих вистав, надрукували і використали афіші та банери, створили сучасний веб-сайт із системою придбання квитків онлайн», — веде далі пані Людмила.

Вона також каже, що обласна бібліотека для юнацтва імені Василя Симоненка отримала від Українського культурного фонду грант на суму 368 тисяч 328

гривень. На ці кошти бібліотека придбала комплектуючі для комп'ютерів, лупу-лампу для людей із вадами зору, стелажі, виставкові стенді для книг, проекційний настінний екран для демонстрації відеофільмів, веб-камери. Також тут зараз оновлюють власний сайт. На грантові кошти Об'єднання художніх колективів полагодили музичні інструменти та замінили чохли для них. Також грантову підтримку від фонду отримав і черкаський художник Микола Бабак.

До речі, оскільки програма «Культура в часи кризи: інституційна підтримка» орієнтована на підтримку закладів культури під час пандемії, то за ці кошти також було закуплено безконтактні термометри, маски, латексні рукавички та дезінфектори.

«Неважаючи на те, що деякі черкаські заклади культури писали грантові заявки вперше, але за відсутністю правильному підходу та підготовці до проекту, отримали кошти на реалізацію своїх ідей», — додає Людмила Фіт. Вона вважає таку фінансову дотацію зараз дуже важливою. Оскільки через січневі карантинні обмеження заклади не доотримали тих коштів, які раніше заробляли.

«Тому, щоб покрити низку витрат та реалізувати нові проекти, ми пишемо гранти. Знаю, що зараз заклади культури Черкаської області знову активно пишуть проекти та подають заявки на теперешній грантовий сезон», — підсумовує очільниця обласного управління культури Черкащини. ■

Олег ГАНСЬКИЙ

Світова економіка, як і українська, в 2021 році готується виходити з економічної кризи. Але головним фактором, який задаватиме напрям і швидкість її руху, стане навіть не пандемія коронавірусу, а наслідки виборів у Сполучених Штатах Америки та головні напрями нової політики новообраного очільника цієї країни Джо Байдена. І якщо в геополітиці план його першочергових дій залишається для нас сприятливим, то зміна економічних орієнтирів може, навпаки, мати не надто сприятливі наслідки для ситуації у країнах, що розвиваються, у тому числі й нашої. Аби не повторити падіння 2020 року і втілити заплановане зростання економіки, українська влада мусить дуже обережно діяти — насамперед не псувати стосунки з нашими міжнародними партнерами. Зокрема у США і зокрема з Міжнародним валютним фондом. Наразі успіхи Зеленої команди в цій сфері виглядають не особливо вдало, але сподівання на поліпшення стосунків, утім, залишаються.

Вибори в США і головні ризики світової економіки

Пандемія коронавірусу досі створює великі ризики для Європи та світової економіки. «Початок кампанії із вакцинації в Європі є важливим кроком у регулюванні кризи у сфері охорони здоров'я. Менше з тим, пандемія і далі створює серйозні ризики для здоров'я населення, а також для Європи та світової економіки», — сказала голова Європейського центрального банку Крістін Лагард, зачісивши, що європейські лідери сподіваються прискорити процес вакцинації населення найближчими місяцями, аби стримати поширення коронавірусу та його негативний вплив на економіку.

Тим часом аналітики банківської та брокерської компанії «Чарльз Швеб» виокремили 5 головних ризиків, які готує нинішній рік для міжнародних інвесторів. Серед них — проблеми з вакцинацією, продовження геополітичної та торговельної напруженості, жорсткість грошово-кредитної політики, зростання кількості «зомбі-компаній» і шок через можливе зниження вартості долара.

І навіть якщо деякі з цих ризиків не втіляться в життя, 2021 буде непростим для світової економіки. Головний ризик — для міжнародного фондового ринку, якому, можливо, доведеться віддати частину свого прибутку, — якщо поширення, впровадження або ефективність вакцин будуть проблематичними. Економічні експерти також стверджують: влади деяких країн можуть повторити карантинні обмеження щодо своїх громадян та іноземців, — якщо буде зафіксована нова хвиля заражень і госпіталізацій.

Турбулентність очікує й на міжнародний фінансовий сектор. Минулого року пандемія знишила прибутковість банків Євросоюзу до історичного мінімуму. І процес, цілком імовірно, продовжується ще й цьогоріч. Ринок може чекати різке зниження і в разі раптового посилення урядами своєї грошово-кредитної політики. Хоча в цьому році нарікань, на щастя, не було: політика центральних банків світу була направлена на підтримку економіків.

Також, цілком імовірно, продовжується головна світова торговельна війна, — між Сполученими Штатами Америки та Китаєм. Новообраний президент США Джо Байден ясно дав зрозуміти, що не

■ ТЕНДЕНЦІЇ

Фактор Байдена

Новий очільник США розбудовуватиме нову світову демократію разом з економікою — і від його кроків значною мірою залежатиме ситуація в Україні

Штурм Капітолію не викликав жодного падіння світових фондових ринків, але подальший розвиток стратегії Джо Байдена в Америці може мати відчутний вплив на ситуацію в Україні.

Фото з сайта vv.org.ua.

знижуватиме торговельні тарифи і протистоятиме Китаю в екологічних і трудових сферах. КНР також конфліктує з Австралією, що може завдати значної шкоди по економіках обох країн.

«Зомбі-компанії» — це структури, які задля власного виживання скористаються допомогою держави для виплати боргів, а не для створення нових робочих місць чи витрат на нове обладнання. При збереженні наслідків кризи і рецесії світова економіка відновлюватиметься дуже повільно, а бажання деяких держав урятувати власного товарищебудника не меншатиме, а тому процес може продовжуватися.

I, нарешті, збільшення прибутковості казначейських облігацій або падіння долара можуть привести до шоку на ринку — до вищої волатильності (коливання вартості — Ред.), тоді як інфляційні очікування швидко зростатимуть.

Україна — шляхом Польщі?

При цьому всі без винятку світові аналітики переконані: ключі до світової економіки в нинішньому році перебуватимуть у Білому Домі в Сполучених Штатах Америки. І ситуація у світі значною мірою залежатиме від політики новообраного американського президента. Більшість його головних кроків сформульовано у стратегії «Альянси найважливіші за все: історична можливість Джо Байдена змінити глобальний порядок».

Головне місце тут займає глобальна геополітика, на кшталт розширення G7 до нового формату G10 — керівного органу провідних демократій для просування стратегічної координації щодо ключових викликів. G10 залучить ключових азіатсько-тихоокеанських партнерів, включаючи Австралію, Південну Корею та, можливо, Індію. А також розгортання та посилення взаємодії з партнерами всього демократично-господарського світу. «Мережа демократичних союзників та партнерів Америки може слугувати мультиплікаторм силами для просування інтересів США у всьому світі — і ця ме-

режа є як ніколи критичною для Сполучених Штатів», — написали автори стратегії. Даючи зrozуміти, що місця Російської Федерації в цьому новому світовому порядку вже не знайдеться і Москва залишиться на узбіччі світових процесів. Що, безумовно, є позитивним фактором для нашої держави. Також замість «перезавантаження» з агресором команди Байдена проведе геополітичний Саміт демократій та ініціацію Нового Атлантичного хартиї.

З різних джерел виходить усе більше інформації про окремий історичний фокус самого Джо Байдена та частини його команди в Україні як потенційному плацдармі розширення демократії на пострадянському просторі. Всі ці плани дуже чітко кореляються з напрацюваннями останніх років спільнотного трансатлантичного проекту «Трансформація України», на кшталт уже реалізованого кейсу «Трансформація Польщі». Тим більше що розробники та координатори обох проектів — одна злагоджена команда, багато членів якої входять до команди новообраного Президента США.

Фондові ринки не злякалися штурму Капітолію

Водночас США залишаються головним фактором, який впливатиме на формування світового ВВП, розвиток економіки, започаткування нових тенденцій, від чого насамперед залежатиме ситуація у нашій державі.

I це цілком очевидно, адже в сумі з Сполучені Штати та її найближчими демократичними союзниками припадає понад 50% світового ВВП і військових витрат. Причому співвідношення зростає майже до трьох кварталів — з урахуванням інших демократій у всьому світі. Тож важкі вільни в адміністрації Джо Байдена суттєво зростає, — особливо, якщо його команді успішно вдастися реалізувати проект із консолідації демократичних держав разом з ініціацією Хартії.

«Початок нинішнього року відався бурхливим у США, а, як відомо, якщо чхають у Капітолії, то в деяких віддалених куточках світу може виникнути торнадо,

— коментує події навколо штурму Капітолію та непростий переход влади у США від республіканців до демократів українській інвестиційний банкір Сергій Фурса. — Цього разу в Капітолії не те що чхали, а, можна сказати, майже співали частівки з матюками. Картинки натовпу маргіналів, які за вказівкою божевільного Трампа залишили в Капітолії, облетіли весь світ. Звичайно, їх швидко звідти вивели, ніякого перевороту не сталося, але американська еліта злякалася і дала всім зрозуміти, що хтось перейшов межу».

Але найважливіший висновок цих подій для світової економіки, в тому числі й для України: фондові ринки в той момент узагалі не переживали з приводу того, що відбудоваться в Капітолії. «І це стало найкращим індикатором того, що система не боїться психів», — написав Фурса. А також того, що американська економіка не вбачала в подіях у Вашингтоні жодних суттєвих проблем і що вона залишається потужною та стійкою.

Як наслідок, за словами Фурси, ринки переоцінили можливість стимулів. Що змусило, з одного боку, переглянути в бік підвищення оцінок майбутнього економічного зростання, а з іншого — підвищити інфляційні очікування.

Епоха дешевих грошей закінчиться

«Зараз Байден каже про черговий пакет стимулів ще на 2 млрд доларів. А що таке інфляційні очікування в цьому випадку? Це очікування зростання ставок. Що буде спочатку тим самим «чихом», тому що незначне зростання ставок у США обернеться різким зростанням для ринків, що розвиваються», — пояснив банкір. До числа таких ринків, як ми знаємо, насамперед належить і Україна.

А тому, на його думку, мішок із безкінечно дешевими грішами може швидко закінчитися. «Очікування зростання ставок уже змусили банки змінити курсові очікування, — і якщо навіть по українських телеканалах наприкінці минулого року проскакува-

ли новини, що невдовзі долар не коштуватиме взагалі нічого, то тепер час замовляти іншу музичку і говорити про стійкий та сильний американський долар, — сказав експерт. — Поки ж гроші ще дешеві, а стимули продовжують наповнювати кишень міліоніалів, що сидять у дома і від нудьги грають на фондових ринках, триває політ у небесах «Тесли», акції якої, здається, хочуть опинитися на Марсі раніше колонізаторів Маска, і біткоїни».

Тож, як передбачається, істерія навколо цього процесу починає надувати рекордні в історії бульбашки на фондових ринках. Які в один момент можуть дуже голоснолуснути. І від чого закладе вуха теж по всьому світу. Втім, на думку Сергія Фурси, міхур може надуватися ще довго, адже грошей наразі вистачає, та й істерії не менша.

Здешевлення облігацій та пауза з МВФ

Перші дзвіночки перших очікувань розвороту в ставках, як вважає експерт, вже долетіли до сегменту ринків, що розвиваються, — у тому числі й до України, вдаривши по котируваннях суперніх бондів. «Українські держоблігації втратили близько одногодівського відсотка своєї вартості на минулому тижні. Поки що не сильно, поки по цілому світові ринків, що розвиваються, від Кенії до України, прокотилася тільки перша хвиля, немов у ставок кинули маленький камінчик. Але що полетить туди далі, залишається загадкою», — каже Фурса, при цьому зазначаючи, що Україна не була б Україною, якби сама не придумала собі проблеми.

Ідеється насамперед про наші взаємини з МВФ, віртуальна місія якого працює в Києві. І хоча деякі експерти твердять, що Фонд нібито вже готовий надати нам кредит навесні цього року, — і таке рішення буцімто ухвалене на найвищому рівні у Вашингтоні, пessimістично налаштовані експерти наголошують на проблемах нашого діалогу з головним кредитором. Адже, з одного боку, навряд чи варто очікувати виконання Україною взятих на себе зобов'язань із боротьби з корупцією та судової реформи, з іншого — знову загострилася проблема встановлення газових тарифів. Сталося це після заяви президента Володимира Зеленського та рішення уряду про регулювання тарифів на газ для населення, — попри обіцянку влади цього не робити.

Тож на тлі несприятливої тенденції ймовірне замороження діалогу з Фондом може виявитися для України ще одним фактором ризику. «Мінін (разом із втрачанням уряду у формування газових цін. — Ред.) отримав черговий головний біль, адже бюджет із МВФ і бюджет без МВФ — це все-таки два абсолютно різні бюджети, нехай і помітно це може стати тільки наприкінці року», — сказав інвестиційний банкір, констатуючи, що наші варранти (цінні боргові папери. — Ред.) уже коштують близько 105% від нормалу, а на внутрішньому ринку змінилася гривня, відігравши частину різкого ослаблення кінця року, викликаного масовим фінансуванням витрат бюджету. До того ж аукціони з розміщенням облігацій внутрішньої державної позики стали помірніми, ставки залишаються стабільними, а ось обсяги знизилися. Неприємним фактором є тільки те, що попит залишається переважно на «короткі» папери, постійно підвищуючи планку необхідних запозичень уже до кінця 2021 року.

■ СУД ТА ДІЛО

I Тбілісі, і Москва святкують перемогу

ЄСПЛ виніс першу ухвалу за позовом Грузії до Росії. Україна може скористатися з цього прецеденту

Ігор ВІТОВИЧ

Європейський суд із прав людини виніс першу ухвалу за позовом Грузії до Росії з приводу порушень прав людини на території Абхазії та Південної Осетії, що передбачають під «ефективним контролем» російських військ. Суд частково задовільнив скаргу Грузії, при цьому відхилив скаргу Тбілісі, що стосується періоду активних військових дій серпня 2008 року.

«Перша оцінка війни 2008 року від міжнародного суду»

Суд у Страсбурзі визнав Росію відповідальною за порушення прав людини за 15 пунктами грузинської скарги. При цьому судді відхилили один з пунктів скарги Грузії, який стосувався періоду активних бойових дій 8-12 серпня 2008 року. Однадцятьма голосами проти шести судді постановили, що Європейська конвенція з прав людини не дозволяє покласти на Росію відповідальність за ті події.

Згідно з рішенням ЄСПЛ, територія частково визнаних Абхазії та Південної Осетії до цього часу передбачає під фактичним контролем Росії. Впродовж трьох місяців, до 10 жовтня 2008 року, Росія була також відповідальна за так звані «буферні зони» за межами Абхазії та Південної Осетії. З 10 жовтня ці зони повернулися під контроль Грузії.

Росію визнано винною у встановленні незаконної «адміністративної практики», під час якої порушували

лося право на життя (стаття 2 Європейської конвенції), і ці порушення залишилися нерозслідуваними. Також була порушенена заборона на тортури або нелюдське і принизливе поводження (стаття 3), право на повагу до приватного життя (стаття 8), право на захист власності (стаття 1 протоколу 1 Конвенції), відбувалися позасудові арешти, обмежувалася свобода пересування (стаття 2 протоколу 4) і право на освіту (стаття 2 протоколу 1).

І в Москві, і в Тбілісі рішення Страсбурзького суду назвали перемогою.

«Сьогодні один із найважливіших днів у новітній історії Грузії: 12-річна суперечка з РФ про війну серпня 2008 року завершилась перемогою Грузії», — написав грузинський прем'єр-міністр Георгій Гахар. «Створюється основа для подальшого захисту інтересів наших громадян на міжнародному рівні. Ми всі повинні розуміти, що це перша оцінка війни 2008 року від міжнародного суду», — заявив раніше Гахар на засіданні уряду.

У міністерстві юстиції Грузії заявили: «Страсбурзький суд розділив позицію Грузії і визнав відповідальність Росії за тортури, нелюдське і принижуюче гідність поводження з грузинськими військовополоненими і цивільними особами [...] Визнання цих порушень Великою палатою Суду підтверджує, що Росія провела етнічну чистку грузинів під час війни серпня 2008 року», — цитує заяву мін'юсту «Ехо Кавказу».

У міністерстві юстиції Росії також заявили про перемогу в ЄСПЛ. «Суд визнав необґрунтованими звинувачення Грузії проти Росії про події 8-12 серпня 2008 року в Південній Осетії та Абхазії», — йдеться в заявлі Москви. А що стосується порушень Європейської конвенції після 12 серпня 2008 року, то «безпосередня причетність до них російських військовослужбовців так і не була встановлена», — заявив уповноважений Росії в ЄСПЛ заступник міністра юстиції Михайло Гальперін.

«Суддям складно розібратися»

Розгляд справи по суті почався 8 жовтня 2013 року. За цей час було відібрано «до 700 доказів і низку документів з відповідним аналізом і аргументами, які Грузія в різний час представила в Страсбурзький суд», — уточнили в Тбілісі. Були заслухані показання 33 свідків. Останнє усне слухання у Великій палаті Європейського суду відбулася 23 травня 2018 року. Вердикт Великої палати у складі 17 суддів остаточний, хоча крапку в одному важливому пункті поки ставити рано. Наприклад, чи визнають судді контроль із боку Росії над сепаратистами?

«Німецька хвиля» у своєму коментарі зазначає, що для України в цьому рішенні є і хороши, і погані новини. Рішення ЄСПЛ у справі «Грузія проти Росії» дуже важливе для України. Рішення суддів у Страсбурзі можна умовно розділити

на кілька частин. Перша — ЄСПЛ не визнав юрисдикцію РФ на грузинській території на час бойових дій із 8 до 12 серпня 2008 року. Це означає, що Росія не може бути визнана порушником Європейської конвенції з прав людини, наприклад права на життя, саме в цей короткий період. Для грузинської сторони це виглядає як поразка. Мін'юст РФ у заявлі для преси розінів це як підтвердження правоти Москви.

Для України — це погана новина, коли йдеться про долю скарг щодо порушення прав людини на Донбасі, зазначив у розмові з DW Марко Міланович, професор міжнародного публічного права при Університеті британського міста Ноттінгем. «Усі претензії щодо порушення прав людини, які стосуватимуться періоду активних бойових дій, з високим рівнем імовірності можуть бути відхилені судом», — зазначив експерт. За його словами, певні шанси перевіднести суддів у тому, що Росія несе відповідальність за порушення прав людини на Донбасі вже під час бойових дій в Україні, все ж є. Адже питання залишається неоднозначним з юридичної точки зору. Про це свідчить і той факт, що судді у Страсбурзі були далекими від одностайності — рішення було ухвалене 11 суддями проти 6.

Британський професор не приховує свого розчарування рішенням суддів, однак несподіванко воно для Мілановича не стало, оскільки цією самою логікою судді керувалися й у низці інших своїх рішень. «У перебігу активних бойових дій суддям, які сидять у Страсбурзі і не мають доступу до об'єктивної інформації, надзвичайно складно розібратися. Крім того, судді посилаються на те, що гуманітарні питання під час бойових дій підлягають іншій юрисдикції і регулюються Женевською конвенцією, яка містить норми щодо гуманного ставлення під час війни», — пояснює професор Міланович.

■ НОВИНИ ПЛЮС

У 2020 році «зеленої» енергетики в ЄС уперше стало більше, ніж «викопної»

Частка відновлюваних джерел енергії у генерації електрики в Європі у 2020 році вперше в історії перевищила частку викопного палива. Такими є висновки щорічного звіту британського аналітичного центру Ember та німецького інституту Agora Energiewende. Згідно зі звітом, в якому відстежується стан енергетичного сектору ЄС із 2015 року, минулого року з відновлюваних джерел було вироблено 38 відсотків всієї електроенергії, а за допомогою викопного палива — 37 відсотків. До 2020 року п'ята частина електроенергії в країнах ЄС була вироблена на вітрових і сонячних електростанціях. Найвищі показники вироблення вітрової та сонячної енергії, як повідомляється, зафіксовані в Данії (61%), Ірландії (35%), Німеччині (33%) та Іспанії (29%).

Джузеppe Конте покидає пост прем'єра Італії

Голова уряду Італії Джузепе Конте подав у вівторок, 26 січня, заяву про відставку главі держави Серджо Маттарелла, повідомляє «Євроньюс». Спостерігачі зазначають, що це рішення було очікуваним, оскільки правляча коаліція в складі Руху «5 зірок» і Демократичної партії втратила абсолютну більшість у верхній палаті (Сенаті) парламенту після виходу з неї невеликої партії «Жива Італія» експрем'єра Маттео Ренци. Як передбачається, відставка може носити формальний характер, оскільки не виключається, що Конте отримає новий мандат і можливість сформувати кабінет, який користуватиметься ширшою підтримкою в парламенті. І Рух «5 зірок», і Демократична партія вже висловили свою підтримку Конте.

Путін хоче заборонити ототожнювати СРСР і нацистську Німеччину

Президент Росії Володимир Путін рекомендував Держдумі підготувати законопроект, що забороняє ототожнювати ролі СРСР і нацистської Німеччини у Другій світовій війні, повідомляє ТАСС. Документ повинен бути підготовлений до весняної сесії 2021 року. Таким кроком Путін хоче згуртувати росіян та підвищити свій занепалий рейтинг. Минулого місяця на Кубані через 48 років відновили розслідування вбивств громадян СРСР нацистами, які свого часу проводив КДБ СРСР. У 1972 році розслідування цієї справи в СРСР було зовсім припинено «у зв'язку з невстановленням інших осіб, причетних до злочинів». Але тепер з'ясовано, що один із причетних до розстрілів іще живий і мешкає в Канаді.

Новий портрет на 20 доларах

Адміністрація президента США Джо Байдена продовжить розглядати питання про заміну портрета на купюрі в \$20, який був відкладений на час президентського терміну Дональда Трампа. Про це повідомляє CNBC із посиланням на прессекретаря Білого дому Джен Псакі. Передбачається, що на новій купюрі в \$20 з'явиться портрет Гаррієт Табмен — американської abolіціоністки, яка втекла з рабства і боролася за соціальні реформи в США. Зарах на банкноті зображенім сьомий президент США Ендрю Джексон, який був симпатичний Трампу. Якщо новий дизайн банкнот затвердять, то вперше на грошових знаках США з'явиться портрет жінки й афроамериканки.

■ ВІДДЛІ КАДРІВ

Донька свого батька

Прем'єр-міністром Естонії вперше стала жінка

Олег БОРОВСЬКИЙ

Першою в історії Естонії жінкою — прем'єр-міністром стала Кая Каллас. Це відбулося після того, як 25 січня парламент затвердив новий коаліційний уряд між її правоцентристською Партиєю реформ і лівою Центристською партією.

Новий уряд має більшість із 59 депутатів із-поміж 101 парламентарія і замінить попередній кабінет міністрів, який пішов у відставку на початку цього місяця через корупційний скандал. Також припиняється участь ультраправої партії EKRE у правлячій коаліції. Лідери EKRE відомі гучними та відверто сканальними заявами, після яких керівництву країни не раз доводилося виправдовуватися. Останній скандал пов'язаний із виступом одного із засновників партії Марта Хельме, який

назвав президента США Джо Байдена корупціонером і стверджував, що вибори в Північних Штатах були сфальсифіковані демократами. Він же до цього порівняв прем'єр-міністра Фінляндії Сантіну Марін із куховаркою.

Партія реформ, яка до цього перебувала в опозиції, і правляча Центристська партія поділять порівну 14 постів у кабініті, який очолить лідер реформістів Кая Каллас. Рівно половина міністерських портфелів отримають жінки.

«Перше, з чим ми зираємося вперед, це криза охорони здоров'я», — сказала Каллас, маючи на увазі пандемію COVID-19. Серед пріоритетів її уряду також скорочення соціальної та економічної нерівності, пропаганда здорового способу життя. Коаліція також планує боротися з гендерною дискримінацією. Одним із пріоритетів ко-

Кая Каллас.

аліції стане екологія. Уряд планує перевійти на відновлювані джерела енергії, припинити інвестування у викопне паливо, а також відмовитися від виробництва сланцевої електроенергії не пізніше 2035 року.

Що стосується зовнішньої політики, то тут у коаліційному договорі прописана активізація співпраці Естонії з Євросоюзом і та «особлива увага» на розвиток зв'язків із новою адміністрацією США.

43-річна Кая Каллас є ексдепутаткою Європарламенту, вона — дочка Сіма Калласа, одного із засновників «Партії реформ», колишнього прем'єр-міністра та екскомісара Європейського Союзу. Кая Каллас очолила партію свого батька в 2018 році. «Партія реформ» і «Центристська партія» стали основними політичними силами в Естонії відтоді, як балтійська країна здобула незалежність від Радянського Союзу в 1991 році. Обидві рішуче підтримують членство Естонії в ЄС і НАТО.

13 січня прем'єр-міністр Естонії і лідер «Центристської партії» Юрі Ратас оголосив про відставку на тлі корупційного скандалу, хоча наполягав, що особисто не зробив нічого поганого. Ратас був прем'єром із листопада 2016 року. За день до його відставки поліція повідомила, що проводить розслідування в офісах державного кредитного агентства KredEx за підозрою в корупції через позику на 39 мільйонів євро, видану на житловий комплекс у Таллінні.

Утім місцеві ЗМІ писали, що причиною відставки Ратаса став не тільки корупційний скандал, а й розрахунок, націленний на позбавлення токсичного партнера EKRE.

Іван БОЙКО

Провладна монобільшість у парламенті досі не може вирішити, як реагувати на запровадження урядом США санкцій щодо скандалю відомого обранця Олександра Дубінського. Звичний у таких випадках сценарій: вихід із фракції «слуг» фігуранта скандалу дав збій. Бо Дубінський навідріз відмовляється залишати більшість. Не допомогло навіть втручання президента Володимира Зеленського, який у день свого народження у присутності інших «слуг» просив токсичного депутата піти. Втім Дубінський не зробив такого «подарунка» лідеру навіть із нагоди його 43-річчя.

«Не піду і крапка»

За неофіційною інформацією низки ЗМІ з посиланням на свідків із числа обранців, після привітань від депутатів монобільшості з нагоди уродин 25 січня Зеленський прямував до Дубінського і сказав, що той має піти з фракції, щоб не підставляти партію «Слуга народу» під удар. Така пропозиція від президента проявила двічі під час зустрічі.

Глава держави нагадав одіозному нардепу, що свого часу, ще до санкцій, попереджав його, щоб той не ліз у тему плівок і не з'явувався з депутатом Андрієм Деркачем (проти якого санкції США були запроваджені ще раніше), бо той є агентом ФСБ.

На думку президента, пан Дубінський «розколював фракцію увесь час», тим більше що його так звана «журналістська діяльність» під час депутатства знижувала рейтинг та імідж фракції.

Що показово, за Дубінською фактично публічно вступився лише інший одіозний «слуга» Максим Бужанський, який «уславився» українофобією і блокуванням мовного закону. За логікою останнього, «слуги» мають підтримувати своїх. Утім Зеленський нагадав Бужанському, що саме ці так звані «свої» саботували чимало президентських і урядових законопроектів. Тож, мовляв, не варто апелювати до необхідності командної гри.

Щодо самого Дубінського, то він нібіто ледь не волав на свій захист, що у всьому винні «шабунята й соросята» (мається на увазі Центр протидії корупції, керівнику якого обранець навіть закидає державну зраду). Мовляв, і активісти, і окремі представники оточення президента обхрещали його, «білого та пухнастого», й ввели Зеленського в оману.

Проте цей аргумент Дубінського ніяк не впливував на позицію Зеленського, який навіть заборонив нардепові прикриватися президентом України у ви-

Долю Олександра Дубінського має вирішити сигнальне опитування фракції «Слуга народу».

Фото з сайта umoloda.kyiv.ua.

падках із власними помилками та й узагалі порадив утриматися від виправдань. А щодо звинувачень Дубінського на адресу ЦПК, то глава держави вважає їх дитячими: адже Центр протидії корупції є громадською організацією, а не окремою гілкою влади. Тож не варто громадським активістам закидати державну зраду замість конструктивної критики.

У підсумку дискусії, яка тривала щонайменше пів години, Зеленський запропонував «слугам» провести спеціальне внутрішньофракційне опитування щодо введення санкцій США проти Олександра Дубінського і визначитися, хто «за», а хто «проти». На думку іменинника, лише тоді він знову зустрінеться з ними і всі разом зможуть визначитися, що робити далі.

Згідно з даними екснардепа Сергія Лещенка, під час зустрічі пролунав ключовий мессидж президента: Дубінський має піти у будь-якому випадку, втім зробити це має фрак-

ція, а не Банкова. Після цього іменинник, якому «слуги» подарували вартісне видання «Україна — козацька держава», пішов.

Захистити, виключити або навіть звільнити

Те, що дискусія президента з Дубінським була вельми емоційною, визнав голова партії «Слуга народу» Олександр Корніенко. За його словами, фракція збереться на окреме засідання і проведе опитування щодо свого «санкційного» колеги. Варіантів вирішення проблеми — три.

«Питання, яке стосувалося пана Дубінського. Була трирівна дискусія, вона була емоційною. В результаті ми віходимо на наступну пропозицію, яка обговорюватиметься з депутатами: проведення опитування щодо можливих дій фракції. Перший варіант — це підтримувати пана Дубінського і надсилати листи підтримки щодо нього в певні закордонні організації. Другий варіант — це виключен-

■ ДО РЕЧІ

Національний банк України повідомив банки про санкції, введені США, щодо народного депутата Олександра Дубінського, і попередив про ризики при співпраці з підсанкційними особами.

«У зв'язку з цим звертаємо увагу на ризики, пов'язані зі здійсненням фінансових операцій з особами, включеними в OFAC SDN List, і вважаємо про потребне запропонувати фінансовим установам вжити належних заходів обережності з метою управління такими ризиками», — йдеється у повідомленні НБУ.

Нагадаємо, до списку санкцій потрапили 7 громадян України: депутат від «Слуги народу» Олександр Дубінський, експрокурор Костянтин Кулик, колишній депутат Олександр Онищенко, а також бізнесмени з оточення нардепа Андрія Деркача — Антон Симоненко, Андрій Теліженко, Петро Журавель.

ня пана Дубінського з фракції. І третій варіант — це ініціація до певних структур, які можуть це зробити, і внесення подання про звільнення Олександра Дубінського з посади заступника голови комітету з питань податків. Думаю, найближчі дні-два ми вивчатимемо цю ситуацію і, можливо, потім знову зберемо фракцію, щоб приймати чи ні певне рішення», — каже пан Корніenko.

Щоправда, «слуги» ще нічого не зробили для того, щоб просто зібратися і провести сигнальне опитування. За словами заступника голови фракції Євгенія Кравчука, наразі обранці монобільшості вирішили сконцентруватися на законодавстві, на ухваленні законів тощо.

«Потрібно ще зрозуміти, як правильно технічно організувати це голосування», — заявила пані Кравчук під час брифінгу в Раді у вітторок.

Без однієї вівці й отара розбіжиться?

І це зрозуміло, бо поспіх у проблемі Дубінського має приховані ризики для самої монобільшості. Адже неофіційно у фракції «слуг» є побоювання, що якщо Дубінського таки

виключать, то на знак протесту, слідом за ним може піти група обранців, які з ним солідарні (їдеється не лише про так звану групу олігарха Коломойського у лавах монобільшості).

Мовляв, у випадку такого демаршу монобільшість припинить своє існування, бо кількість провладної фракції у Раді стане менше 226 голосів. А це означає, що «слуги» вже не зможуть одночасно проводити необхідні керівництву держави законодавчі рішення. Доведеться з кимось домовлятися під куполом ВР, а отже, чимось поступатися, шукати компроміси з депутатськими групами чи навати невеличкими фракціями.

Тож не дивно, що Дубінський і група його підтримки використовують цей аргумент на повну і вже закидають такі сценарії в інформаційний простір, граючи на випередження.

Водночас сам винуватець санкційного скандалу має власне бачення дискусії з президентом. У коментаражі ЗМІ Олександр Дубінський заявив, що ця дискусія емоційною не була. Тим самим він заперечив не лише неофіційні дані ЗМІ за підсумками зустрічі, а й публічні слова голови партії Корніенка.

«У нас не було емоційної дискусії з президентом, адже у президента був день народження, і мені не хотілося псувати йому настрої. Та й часу на це не було. Тим самим я заперечив не лише неофіційні дані ЗМІ за підсумками зустрічі, а й публічні слова голови партії Корніенка.

Мало цього, на його думку, Зеленський нібіто прямо не пропонував йому піти з фракції!

«Це не лунало як пропозиція, він сказав, що можливо розглянути такий варіант, якось правильно відреагувати. Я відповів, що не розумію, на що саме має бути реакція. Ми нічого не порушували і доказом цього є купа моїх постів (у соцмережах. — Авт.), — не кліпнувши оком гне свою лінію нарден.

■ МОВНЕ ПИТАННЯ

Агресора «забули» спитати

Секретар РНБО Олексій Данілов наголошує, що Україна не потребує порад Кремля щодо єдиної державної мови

Іван ПОВАЛЯСВ

Секретар Ради нацбезпеки і оборони Олексій Данілов відповів на чергові спроби Росії втрутитися в мовне питання в Україні. Зокрема, він відреагував на вереск московської політичної верхівки щодо поступового впровадження закону «Про забезпечення функціонування української мови як державної».

Адже 16 січня набула чинності стаття 30 мовного закону, згідно з якою, в Україні єдиною державною мовою, у тому числі

в сфері обслуговування, визнається українська.

Це спричинило чергову хвилю агресивної риторики на адресу України як на рівні керівництва Державної думи, так і Кремля. Мовляв, російськомовні назнають неабияких утисків на «бандерівщині», треба терміново їх рятувати, звертатися до ПАРС тощо.

А секретар Ради безпеки Росії Микола Патрушев згадав старі пропагандистські штампи і заявив, що ухвалення Верховною Радою закону про державну мову є «русофобією» і

«мовною дискримінацією», яка «поділяє єдиний народ Росії та України».

«Українська мова — єдина державна мова, статус якої закріплений у Конституції України, і порад Росії або будь-якої іншої країни світу щодо цього питання ми не потребуємо», — чітко і зрозуміло відповів Москві секретар РНБО в соцмережах.

При цьому пан Данілов нагадав, що після окупації українського Криму та розв'язання війни на частині території Луганської та Донецької областей під кураторством і за безпосе-

Олексій Данілов вказав Росії на її місце.

редньої участі російських військ Росія для українців — країна-агресор.

І додав: «Нова історія взаємин можлива тільки після повного звільнення українських територій, видачі військових злочинів, державних зрадників, покарання винних у плануванні та здійсненні військової агресії проти нашої країни, тільки після того, як останній російський солдат покине територію України. Ми вас сюди не кликали».

■ СХЕМИ

Без вікон, без дверей

Жертвами шахраїв стають літні люди, які неуважно читають договори щодо встановлення балконів та вікон

Вікторія КОВАЛЬОВА
Дніпропетровська область

Тема сама постукала в двері квартири моїх батьків. Вона з'явилася в особі двох молодих людей, які представилися співробітниками офісу Pride (Прайд, місто Кривий Ріг). «Зробимо за два тижні дешево балкон!» — повідомили вони 13 листопада минулого року. Договір порадили підписати негайно, адже через пару днів ціна виросте. І викликали спрітного замірника Василя Васильовича, який також не шкодував яскравих фарб, розповідаючи про чудові балкони фірми.

На вудочку впіймалися семеро містян

Батьки поспішили в офіс «Прайд» на вулиці Свято-Миколаївська, 62. У поспіху мама забула окуляри. Батько на одне око не бачить зовсім, а другим дуже погано. Договір, як на зло, було складено дрібненькими літерами. Читати не стали.

«В договорі все, як розповідаєте?» — довірило запітала мама директора Pride Сергія Шварьова. «Звісно», — впевнено відповів той.

Батьки залишили за- вдаток 5 тис. грн, при цьому чек ім не видали. Через два тижні обіцянний балкон ніхто з офісу Pride встановлювати не прийшов. Виявилося, що предметом договору є не встановлення балкона під ключ, а... виготовлення і передача у власність ПВХ-конструкцій. Щоборг передачі у власність (ще 9,5 тис. грн) повинен бути погашений замовником не пізніше 20 днів із дня внесення завдатку. Тобто продукцію не отримав, а грошики віддає. Демонтаж та інші види робіт (оздоблювання, відкоси тощо) замовник зобов'язується виконувати... власними силами або силами підрядних організацій.

— Батьки не можуть облаштовувати балкон своїми силами (ім по 78 років), — обурилася моя сестра. — Де конструкції, за які заплачено завдаток?

— Вони на заводі, але, щоб їх привезти, треба заплатити всю суму, — повідомила заступник директора Даша. Втім у процесі подальших палкіх перемовин вона вже представлялася секретарем і вперто не називала своє прізвище. З назвою заводу-виробника плуталася. Спочатку говорила про «Вінтер» (Дніпро), потім — ДВРЗ (таке підприємство розташоване в... Донецьку). Офіційних паперів із заводу-виробника у «Прайд» не надали.

— Усі наші клієнти задоволені. Тільки ваші батьки чомусь не зрозуміли договір, — дорікнула Даша. І порадила звернутися до твориства захисту прав спо-

живачів, поліцію, суд.

У відділі з питань захисту прав споживачів апарату Криворізької міської ради та виконкому скарга батька на підприємця Сергія Шварьова виявилася сьомою за 2019-2020 роки. С. Шварьов оформлений фізосоюз-підприємцем (ФОП) у Приморському районі Одеської області. В.о. начальника відділу Валентина Юрченко відразу ж передзвонила, отримавши батькову заяву. Її оперативність і прагнення допомогти приемно здивували. На тлі любові чиновників до розлогих відписок із посиланням на численні статті законів.

— У 2019 і 2020 роках заявниками на Шварьова стали сім криворіжців. В основному це люди похилого віку, які не звернули увагу, що, згідно з договором, товар буде доставлений тільки за повної виплати коштів. Документи для недосвідчених споживачів складені хитро і вміло, — розповіла Валентина Павлівна «УМ».

Тільки завдяки зверненню громадян до Держспоживслужби (цей виконавчий орган влади наділений повноваженнями перевіряти і штрафувати недбайливих фізосіб-підприємців), заявникам трохи звернень грошей повернули. В одному випадку умову договору допрацювали, і С. Шварьов встановив нові балконні конструкції (в договорі була лише їхня поставка). «Чоловіку поважного віку, який звернувся в один із криворізьких судів із по- зовом про захист прав споживача та програв справу, Шварьов доставив вікна для веранди (замовлення на 30 тис. грн). Замовник стверджував, що йому обіцяли побудувати веранду. Шварьов же сказав: «Ми будівництвом не займаємося. Я зводити фундамент не буду. У мене договір по вікнах», — розповіла В. Юрченко.

«У Центрально-Міський район скарг на діяльність ФОП Шварьова, який з 2019 року здійснює господарську діяльність в орендованому офісі «Прайд», скарг не надходило», — повідомила керуюча справами виконкому райради Людмила Дмитрієва. За її інформацією, С. Шварьов веде господарську діяльність самостійно, без використання найманої праці. Тоді звідки армія його численних помічників: дві працівниці в офісі, два хлопці, що рекламиють фірму, замірник? До речі, при неофіційному спілкуванні з журналістом люди розповідали, що проблеми з клієнтами у Шварьова в Центрально-Міському районі таки були...

Ще цікава деталь. Усі представники офісу «Прайд» ходять без масок. І

живачів, поліцію, суд. У відділі з питань захисту прав споживачів апарату Криворізької міської ради та виконкому скарга батька на підприємця Сергія Шварьова виявилася сьомою за 2019-2020 роки. С. Шварьов оформлений фізосоюз-підприємцем (ФОП) у Приморському районі Одеської області. В.о. начальника відділу Валентина Юрченко відразу ж передзвонила, отримавши були розглянуті матеріали Криворізького відділення поліції головного управління Нацполіції в Дніпропетровській області. Відповідач не визнав провину, стверджуючи, що не проводив масової реклами 25 квітня минулого року в селі Вільне Криворізького району Дніпропетровської області по вулиці Соборній, а лише пропонував послуги із заміни металопластикових вікон та дверей окремим громадянам. При цьому на ньому була маска. Суд визнав у діях відповідача відсутність складу адміністративного правопорушення...

На запит газети до начальника Криворізької поліції Сергія Лукашова про те, чи часто до працівників поліції звертаються люди, які постраждали в результаті підприємницької діяльності пана Шварьова, та які заходи щодо нього прийняті поліцією, щоб захистити права звичайних споживачів, журналістка отримала відповідь із... перерахуванням низки статей законів «Про захист прав споживачів» та «Про звернення громадян»...

«Ошукані люди звертаються в поліцію та місцеві органи самоврядування зі скарою на некоректно складений договір й дії суб’єктів господарювання, схожі на шахрайські. Але їм, як правило, відповідають, що цивільно-правові відносини регулюються договором: розриваються добровільно чи в судовому порядку (якщо виконавець робіт або послуг добровільно не йде на його анулювання). Якщо людина підписала договір, отже — погодилася з його умовами», — пояснило Валентина Юрченко.

Чи буде людина звертатися до суду, якщо в результаті некоректного складеного договору втратила кілька тисяч гривень, а судові витрати і послуги адвоката затягнуть як мінімум ще на 2,5 тис. грн? Відповідь очевидна. Слабкість нашої судової системи стає клондайком для недобросовісних підприємців.

«Шахрайські дії складно довести. Мені за 15 років роботи відомий лише один випадок, коли правоохоронні органи визнали шахрайством діяльність підприємця. Він узяв із людей по 30-50 тис. грн і не виконав умови договорів. У випадку ж

У 2019 і 2020 роках у відділі з питань захисту прав споживачів апарату Криворізької міської ради та виконкому скаржилися сім криворіжців. Фото Шварьова з «ФБ».

з Шварьовим договіре», — говорить Валентина Юрченко.

Споживачі стали більш розбріливими, проте...

За 11 місяців 2020 року до відділу з питань захисту прав споживачів апарату Криворізької міської ради та виконкому надійшло 578 звернень громадян, що на 35% менше в порівнянні з минулим періодом (878). Це обумовлено тим, що споживачі міста більше консультируються перед покупкою товарів і замовленням послуг. Із цих звернень 84% вирішено за один-два дні, 14% — від 3 до 7 днів, 2% — від 8 до 15 днів.

За словами В. Юрченко, 65% звернень стосується якості непродовольчих товарів (побутової техніки, мобільних телефонів, взуття, одягу і т.п.) і правил торгівлі ними та гарантійних зобов'язань; 34% — якості послуг (побутових, житлово-комунальних, транспортних, туристичних і т.д.) і правил надання послуг (робіт) та умов укладених договірів. І 1% — якості продуктів харчування і правил торгівлі продоварами і ресторанними послугами.

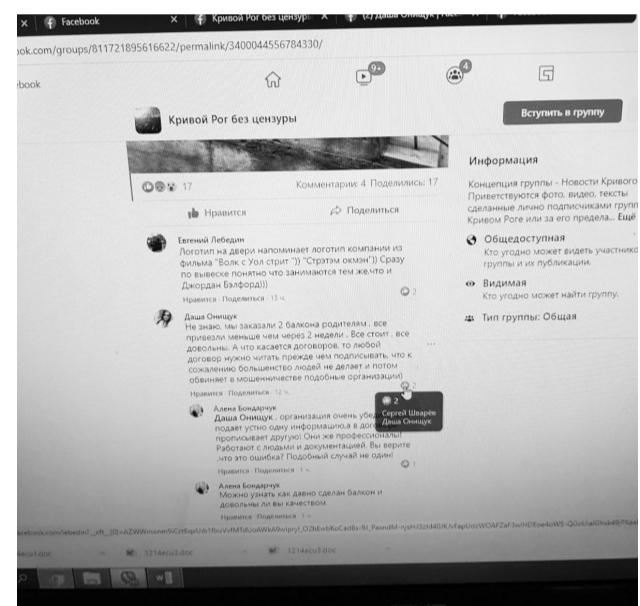
«Правове забезпечення контрольної функції органів місцевого самоврядування в даний час не закріплено жодним нормативно-правовим актом. Але більшість питань (поверненням гропових коштів, заміна товарів, виконання робіт, надання послуг) вирішено на користь споживачів на загальну суму понад 500 тис. грн, в інших випадках надано роз'яснення відповідно до норм чинного законодавства України», — повідомила В. Юрченко.

Минулого року в Кривому Розі підприємці порушували права споживачів при встановленні вікон, очисних фільтрів для води вартістю до 5 тис. грн, неякісному ремонту комп’ютерної техніки та ін. Однак розгляд звернень громадян ускладнює відсутність розрахунко-

Яскрава табличка офісу Pride ізображенням лева має насторожувати криворіжців, адже він — хижак. Криворізькі прайди вміло «впарюють» клієнтам хитронаписані договори.

Фото автора.

С. Шварьов і Даша хвалять свій Pride. Даша пише, що її батькам балкон зробили менш ніж за два тижні.

Фото-скріншот з групи «Кривий Ріг без цензури», в якій обговорюють випадки введення споживачів в оману.

вих документів, що засвідчують факт купівлі (замовлення) продукції, чітких договірних відносин між споживачем та виконавцем робіт (послуг), неможливість визначити місцезнаходження підприємства.

«Зокрема, аналіз договорів на встановлення вікон свідчить, що виконавці робіт усіляко уникають відповідальності за надання неякісних послуг. Умови договору передбачають лише зобов'язання доставити товар, без проведення монтажу. Відомості про встановлення вікон споживачі отримують усно, що не дозволяє в майбутньому пред'явити до суб’єктів господарювання претензії щодо терміну і якості робіт», — веде далі пан Юрченко.

Фахівці вважають, що зміст договорів, які укладають ці підприємці, не відповідає вимогам чинного законодавства про захист прав споживачів, обмежує їхні права. Наприклад, договір на надання платних послуг пропонується споживачам як договір купівлі-продажу (а ним не передбачено повернення коштів, внесенних у вигляді авансу в разі відмови споживачів від замовлення). Одночасно, в разі відмови споживачів від укладених договірів, «покупці» товарів повинні сплатити «продавцеві» неустойку в розмірі 5% від залишкової суми за кожен день затримки оплати вартості замовлення. Тому клієнти повинні бути дуже уважні при укладанні договорів.

■ КОМПЕТЕНТО

В.о. начальника відділу з питань захисту прав споживачів апарату Криворізької міської ради та виконкому Валентина Юрченко:

— Щоб Держспоживслужба прийняла заяву від споживача, чий права порушені, треба надати копію договору про роботи (послуги) і акт-претензію до об’єкта господарювання, підписані його директором або представником. Зразок акту-претензії є на сайті міськради, а на ньому служба консультує споживачів, як зробити.

Ми просимо: читати умови договорів на предмет порушення прав споживачів, якщо некомпетентні — звертайтесь по роз’яснення до фахівців, рідних. Зважте, чи варто довіряти свої гроші конкретній фірмі. Адже, наприклад, завдаток, на відміну від авансового платежу, часто вже не повертається. Перед підписанням договору хоча б день-два думайте. При проведенні розрахунків документів, а після надання послуг — акт виконаних робіт із зазначенням терміну гарантії.

Ліна ТЕСЛЕНКО

Село Гамаліївка, що на Сумщині, розташоване всього за кілька хвилин ізди від Шостки — міста, де колись працювали легендарний завод із виготовлення фото- та кіноплівки, а нині варять знамениті в Україні й за її межами сири. Невелика Гамаліївка, де мешкає лише пів сотні людей, теж могла бути знаменитою на всю Україну. Адже саме тут розташований унікальний 300-річний монастир оборонного типу Святого Харлампія, на території якого поховано гетьмана Івана Скоропадського і його родину та батьків останнього українського гетьмана Павла Скоропадського. Ба, навіть існує ідея перепоховати самого Павла Скоропадського в цій родовій усипальні, практічної нині покійся на цвинтарі німецького міста Оберстдорф. То чому ж про це місце мало що відомо широкому загалу, чому сюди не ведуть туристичні маршрути і про це мовчать путівники? Бо монастир ніби і є, але побувати на його території простому туристу все одно не вдається.

Родове гніздо

Іван Скоропадський, наступник гетьмана Івана Мазепи, мав чимало маєтків, але бути похованним захотів саме тут, у Гамаліївці. Ця слобода, де існувала невелика чернечча пустинь, належала Антону Гамалії, який за те, що воював на боці Мазепи, був висланий у Сибір. Його Гамаліївка відійшла Івану Скоропадському. У 1714 році гетьман оголосив себе ктитором обителі. Мати ктитора (спонсора) для монастиря було престижно, бо це означало безперебійне фінансування. І справді, після цього монастир починає активно розбудовуватися. Скромна обитель у Гамаліївці коштом і стараннями гетьмана перетворюється на справжній монастир-фортецю: він був надійно оточений захисними мурами, а до шосткинського порохового заводу — рукою подати. Тут навіть гетьманські палати були, де Скоропадський іноді мешкав. Можливо, в такому надійному місці вже немолодий гетьман і мав намір доживати віку...

На території монастиря активно тривало спорудження кам'яного собору, розпочате 1719 року. Проте завершити будівництво 76-річний Іван Скоропадський не встиг — помер у 1722-му і був похований в усипальніці церкви Святого Харлампія. Справу гетьмана продовжила його другина Анастасія. Вона довела 16-річне будівництво до кінця і після смерті упокоїлася поряд зі своїм чоловіком. Тут же поховали їхню доньку Уляну.

Минуло роки, і в родинній усипальні знайдуть свій останній спочинок Петро Скоропадський, батько останнього гетьмана Павла Скоропадського, його дружина Марія, донька Єлизавета і син Михайло.

За час свого існування монастир переживатиме і розквіт, і запустіння (через пожежі, що кілька разів виникали на його території). Проте справжня біда прийде разом із «червоними варварами» — більшовиками: монастир припинить свою діяльність, його розграбують, а розкишні іконостаси і древні ікони пустять на дрова. Добротне приміщення і територію почнуть «раціонально» використовувати: у різні роки тут діяли кустарна артіль, будинок для літніх людей, дитячий притулок, колгоспний гуртожиток, клуб, зерносховище і склад отрутокімнат.

■ ЗОНА ОСОБЛИВОЇ УВАГИ

Монастир за колючим дротом

Пів століття на території родинної усипальні гетьмана Скоропадського існувала колонія. Тепер тут має бути заповідник, створення якого ніяк не зрушить з мертвової точки

Могили під бетоном

Але найнесподіваніше застосування обителі придумав якийсь мудрагель у 60-х роках минулого століття. В 1961 році монастир, який на той час уже було оголошено пам'яткою архітектури республіканського значення, передали міністерству внутрішніх справ. І впродовж року тут облаштували... колонію суворого режиму. Довкола колишньої монашої обителі натягнули колючий дріт, а свої гріхи там замовуватимуть справжні грішники — грабіжники й убивці. За колючим дротом опиниться й родина усипальниця Скоропадських. А могили просто... заляють бетоном, аби підземні склепи зеки не використали для можливої втечі. І зараз у Харлампіївській церкві можна побачити надмогильні плити Івана Скоропадського та його рідних.

Нині покійний місцевий житель Олексій Борисенко колись працював у цій колонії і був свідком відкриття склепів пів століття тому. Він входив до складу групи, яка взимку 1962 року обстежувала територію монастиря на наявність можливих підземних ходів і порожнин. Збереглися записи Олексія Борисенка про ті «археологічні розкопки». «Дослідження почали з церкви Святого Харлампія», — писав він. — Коли зняли дерев'яну підлогу, знайшли цинкову домовину з останками Івана Ілліча Скоропадського. Добре проглядались кістки ноги, чоботи зі шпорами та чепром. При відкритті були присутні двоє осіб духовного сану. Їх запитали, чи будуть вони перепоховувати останки за церковним ритуалом. Ті відповіли: «Ні, тому що ніхто зі Скоропадських не зарадився до ліку святих».

Олексій Борисенко згадував, як за вказівкою комісії йому довелося спускатися в один зі склепів. «Узявшись ліхтарем, спустився вниз. Там стояла домовина з горіхового дерева, покрита лаком. Ручки домовини — срібні. Біля них — срібні пластини із зображенням янголів». «Мені запропонували зняти кришку з домовини, — продовжує учасник спецоперації. — Зняв її з великим трудом. Дуже важко описати зараз відчуття, які охопили мене в ту хвилину. Промінь ліхтаря освітив жіноче обличчя, яке прекрасно збереглося... Навіть зараз пам'ятаю пишне каштанове волосся, жовту сукню, розшиту бісером. Я підняв ломиком скло саркофага. Як тільки туди потрапило світло і повітря, обличчя почало розсипатися, як згорілий папір». Історики припускають, що йдеться, ймовірно, про сестру Павла Скоропадського — 20-річну Єлизавету. І добре, що збереглися бодай ці свідчення очевидця. Хоча, нагадаю, це варварство відбувалося в 1962 році, коли такі речі вже можна було бодай фіксувати на фото- і кіноплівку. Але цього не зробили.

Після того, як комісія задовільнила свою цікавість, привезли три самоскиди бетону і залили ним поховання обох родин Скоропадських. Також був засипаний піском і щебенем склеп, що був у прибудові до храму Святого Харлампія, в якому зберігалося шість

Поки чиновники зволікають, величний собор за «колючкою» руйнується.

Фото з сайта pravlife.org.

трудн з останками настоїтель і настоїтельниць Гамаліївської обителі. Аналогічні «заходи» були проведенні і в храмі Різдва Пресвятої Богородиці.

Готуючи церкву Святого Харлампія до суворих буднів тюремного життя, тут практично знищили настінні фрески — засуджених змушували оббивати їх аж до цегли. Дивно, що місцями розписи таки збереглися — чи це засуджені не дуже старанно виконували свою роботу, чи що штукатурка виявилася міцною, але ліки святих подекуди ще можна відновити.

Також тоді розібрали дзвіницю (вона нібито заважала огляді території колонії), замурували бійниці в монастирських стінах, а монаші келії перебудовано під камери. А в неймовірно красивому і величному соборі Різдва Пресвятої Богородиці облаштували профтехучилище, де засуджені здобували робітничі професії. «Якщо ви сьогодні потрапите всередину, то й не зрозумієте, що перебуваєте в храмі, — каже Олена Чанцева-Коваленко, яка нині займається розбудовою щойно створеного при Шосткинському краснозвучному музею відділу «Музей Скоропадських». — Собор перегороджений на три поверхи, поділений на окремі приміщення, де навчалися засуджені. Там і досі стоять різні станки, на яких вони вчилися працювати».

Безсумнівно, що облаштування в обителі колонії нашкодило історичній пам'ятці, але, як не парадоксально, водночас і врятувало від повної руйнації. Во хтось, чи доки біла старовинні стіни до нинішніх часів, якби за ними постійно не доглядали...

Президентська «амністія»

Фактично пів століття могили двох гетьманських родин перебували в «ув'язненні суворого режиму». Шанс на звільнення з'явився у 2010 році, коли президент Віктор Ющенко, «враховуючи виняткову культурну та історичну цінність ансамблю пам'яток Гамаліївського Харлампієвого монастиря XVIII століття та роль його засновників в історії Українсь-

кого державотворення», видав указ, який передбачав вивільнення приміщень монастиря колонією з метою подальшого розвитку цього об'єкта як «пам'ятки культурної спадщини України». «Такі українці, як Віктор Ющенко, здатні бачити на століття уперед. І Віктор Андрійович — єдиний із політиків — почув цей благальний крик Скоропадських, відчув значущість цього місця і зробив крок, що почав змінювати долю монастиря. За що йому від нашої громади подяка, — продовжує Олена Чанцева-Коваленко.

— Для мене символічним і, мабуть, невипадковим є той факт, що Віктор Ющенко народився 23 лютого, і саме в цей день вшановують святого великомученика Харлампія, покровителя цього монастиря».

Першою «підамністю» потрапила церква Святого Харлампія — вона розташована ніби в кутку, тож її легко відокремили від основної частини колонії. Храм, у якому, власне, й поховані Скоропадські, є діючим із 2011 року.

А от основна частина приміщень монастиря, в тому числі й собор, досі перебувають за колючим дротом. Хоча останній засуджений покинув стіни виправного закладу ще в 2018 році, ця територія залишається закритою для відвідувачів. Колонія, якої вже ніби й немає, формально продовжує існувати. Приміщення досі не передано Мініст

терству культури (балансуєтиме з Мін'юст), тут і зараз зберігається майно виправного закладу, а територію продовжуєтъ охороняти.

Хоча ще в червні 2019 року Кабмін затвердив постанову про створення Державного історико-архітектурного заповідника «Державотворці Сіверщини», до складу якого мають увійти ансамбль Гамаліївського монастиря та пам'ятки архітектури міста Шостка. Постанова предбачала затвердження в шестимісячний термін положення про заповідника, а до 2020 року мали бути затверджені його межі та охоронні зони, розроблений план організації його території, визначений обсяг, вартість та строк проведення робіт із реставрації об'єктів заповідника. Півтора року минуло, а справа усе ніяк не зрушить з мертвової точки. Навіть адміністрація заповідника досі не створила.

«Ми маємо заповіт гетьмана, маємо собор, маємо знання й інструментарій, щоб перетворити це місце на туристичну перлину Сумщини, але стоймо перед колючим дротом і вагаємося», — каже Олена Чанцева-Коваленко. Тим часом гетьманський рід Скоропадських так і лежить під товщею бетону, а собор Різдва Пресвятої Богородиці поступово приходить у занепад: його стіни руйнуються, дах тече, а покинуте приміщення облюбували пташки і спокійно мостять собі там гнізда... ■

■ ДУМКА З ПРИВОДУ

Сергій Юрченко, директор Науково-дослідного інституту історії архітектури та містобудування:

— Аби справа зрушила з місця, треба, щоб Міністерство культури затвердило положення про заповідник та адміністрацію. Коли буде створено адміністрацію заповідника, тільки тоді розпочнеться конкретна робота. І хоча це, згідно з урядовою постановою, давно мало бути зроблено, постійно щось «заважає»: то міністри міняються, то якісні інші перешкоди виникають.

■ Чи можна буде дослідити поховання Скоропадських?

— Переконаний, що так. Коли приміщення церкви пристосували під тюрму, то залили не самі склепи, а тільки вхід до них. А там, нагадаю, дів групи склепів — старшого періоду (Івана Скоропадського та його родини) і новішого (батьків гетьмана Павла Скоропадського), вони розташовані в різних місцях. Вхід заклапали і залили, а поверх зробили бетонну підлогу. І коли років два тому робили ремонт, те місце (вхід до склепу) — Авт. — знайшли. Склеп можна розкрити і дослідити, але це має бути зроблено на високому науковому рівні. Проте говорити про це зможемо, коли реально запрацює заповідник.

Л. БІЛЕЦЬКИЙ
Київ

Якось на каналі «Прямий» у програмі «Ехо України» брав участь запрошений Матвієм Ганапольським депутат VII скликання Борислав Береза. У розмові про роль ЗМІ у нашому житті він сказав, що телебачення повинно активно працювати на державу. На мое здивування, ведучий не погодився з гостем і вигукнув: «Як це на державу? Ви що це придумали?». Береза знітися і нічого не заперечив Ганапольському, а відповів: «Ну... не на державу, а на людей....». Дивно, чому ведучий так зневажливо ставиться до Держави, та ще й в умовах війни? Адже історична наука свідчить, що починаючи з глибини віків найбільше страждали, а нерідко й зникли саме ті нації, які не змогли створити чи зберегти свою Державу.

Народна мудрість каже: «Бездержавна нація — що горох при дорозі: хто йде — той і скубне». Українці як ніхто інший знають, що таке бездержавність. Як кажуть московіти, «хлебнулі» цієї бездержавності сповна. Це ж не жарти, адже наші пращури втратили державність ще у грудні 1240-го, коли орди хана Батия, завдяки сильним на ту пору морозам, переправилися через Дніпро і взяли в облогу, а згодом зруйнували та пограбував-

■ ІСТОРИЧНІ ПАРАЛЕЛІ

Що горох при дорозі...

Чим загрожує бездержавність нації

ли Київ. Із того часу пройшло 780 років (у грудні 2017-го була вражуюча цифра — 777). За цей час українці (нащадки Київської Русі) від втрати своєї державності зазнали стільки горя, стільки нещастя, стільки жертв та втрат від завойовників (Золотої Орди, Московського улусу, Польщі, Османської імперії тощо), стільки крові пролито, що й не зміряти. Владимир Винниченко ще 100 років тому писав, що історію України без бруму (заспокійливого) читати неможливо.

Із 1240-го по 1362-й наші пращури платили данину Золотій Орді. Після 1362-го (премоги літовського князя Ольгерда над монголо-татарами у синьоводській битві) українці звільнілися від ординського іга, але потрапили у залежність від Великого Князівства Литовського. Після Люблінської унії 1569 р. (об'єднання Литовського Князівства з Польщею) стали колонією Речі Посполитої. Після Переяславської ради (1654 р.) потрапили на 337 років у страш-

ну колоніальну залежність від Московського улусу.

Черезвідрату державності українці зазнали чимало страхітливих трагедій: українські села й міста спалювали, а жителів гнали в рабство на невільничі ринки, цариця Катерина II зруйнувала Запорозьку Січ і слідом запровадила по всій Україні кріпацтво. Трагедія під Крутами — також наслідок втрати державності, яку українці намагалися відновити, але п'яна матросня Муравйова по-звірячому знищила цвіт нації. Сплановано її здійснено Москвою Голодомор 1932-33-х років, унаслідок чого загинуло понад 10 мільйонів українців. У 20-30-х роках було знищено всю свіdomу українську інтелігенцію. Репресії 1937-38 рр. завдали мільйонних втрат українській нації.

Через нашу кількавікову бездержавність вся північ зажерливої Росії — від Мурманська до Воркути і Колими — встелена товстим шаром українських кісток. І Росія як правонаступниця СРСР до-

цих пір за це не відповіла. Натомість українці безкоштовно побудували для неї в тундрі цілі міста. Росія ж (мабуть, із «відячності») десятиліттями продавала нам газ за найвищими в Європі цінами.

Значення державності для розвитку нації яскраво демонструють інші нації та народності. Так, курди, яких налічується по всій планеті до 30 мільйонів, що багато століть (від часу заснування Османської імперії) не змогли (чи ім не дали) створити свою державу. А тому зараз вони розпрощені по різних країнах (Туреччина, Іран, Сирія, Ірак) і зазнають переслідувань, утисків, знущань. Індіанці Північної Америки, не створивши своєї міцної держави, були загнані колонізаторами в резервації. На землях народностей, загнаних у «турому народів» — Росію, — якутів, бурятів, башкирів, евенків, тувинців та багатьох інших — є багато корисних копалин (алмази, вугілля, нафта, газ, золото), але всі ці багатства через від-

сутність національної державності забирає собі Москва. І таких прикладів багато.

А тому вважаю, що телеканали з ранку й до вечора повинні роз'яснювати українцям, що Державу, яку вони здобули після 700 років бездержавності, треба берегти як зініцию ока.

На жаль, канали, особливо олігархічні, вороже ставляться до українських святинь. На приклад, ні один із них,крім каналу «Культура», 9-10 березня 2020 р., у Шевченківські дні, не дав жодного матеріалу про Тараса Григоровича Шевченка. Особливо паскудно проявляють себе холюї Коломойського на каналі «1+1», порівнюючи Україну з порносценкою.

Сьогодні всі повинні зрозуміти, що для українців не так страшна інфляція, податки, МВФ, мита чи квоти, а бездержавність. Оскільки, втративши свою Державність, будемо згадувати про інфляцію та все інше десь на Колимі. А та-кож маємо пильно стежити за брудними руками нинішніх наперсточників зі «слуг народу», які в турборежимі намагаються провести демонтаж Держави. Сьогодні маємо відкінути всі протиріччя і зосредити всі сили для збереження Держави, щоб знову на 700 років не стати чиєюся колонією, а найперше — Московського улусу.

■ ПОСТАТІ

Книжка і свідомість покоління

Кілька слів до дискусії про державну мову

Віктор РЯБЧЕНКО
Київ

19 жовтня 2020 року минуло 130 років від дня народження видатної української мовознавиці Олени Борисівни Курило. Цього ж року минуло також 100 років із часу першого видання її книжки «Уваги до сучасної української літературної мови». В анотації передруку книжки в 2008 році зазначається, що це «є неоцінений мовний порадник, що його варто мати напохувати кожному, хто пише бодай кілька рядків на день: школярів, студентів, викладачів, письменників, урядовців; книжка, яка кожного навчить дотримуватись не тільки граматики, а й духу української мови» (Уваги до сучасної української літературної мови / О. Курило. — 2-ге вид. — К.: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2008. — 303 с.).

У вступному слові своєї праці Олена Курило писала: «Ні одна літературна мова, крім української, не зазнала в процесі свого розвитку такої раптової зміни в не що й довгий час, бо тільки від революції 1917 року. Це зрозуміла річ. Народилася українська державність, народилася українська школа. І тут живо треба було дати вислову цим новим культурно-національним формам життя, треба було творити нові слова, нові синтаксичні, нові фразеологічні звороти. І в творчій тій роботі надто далися знаки довголітнє московське поневолення: до тієї творчої роботи українці стали з психологією російської мови, зі способом російського думання».

І ще цитата з книжки: «Завдання я собі в оції своїй роботі поставила переважно практичне: стати хоч

трохи своїми увагами у пригоді сучасній українській літературній мові, щоб, на її характерні хиби вказавши, подати й поправні форми, й звороти, а передусім вказати на ті особливості в українській народній мові, що їм мало, а то й зовсім не дає уваги сучасна українська літературна мова в ширшому розумінні, тобто і мова красного письменства».

Олена Курило народилася у Гродненській губернії (нині Білорусь) в єврейській сім'ї. Навчалася у Львівському університеті, закінчила в 1913 році жіночі курси, які працювали у Варшавському університеті. У роки існування Української Народної Республіки та Української Держави Гетьмана Скоропадського Олена Курило взяла найактивнішу участь в українізації школи. У 1917-18 роках вийшов у Києві її підручник «Початкова граматика української мови» у двох частинах.

Лауреат Національної Шевченківської премії, академік Національної академії наук України, почесний доктор Харківського університету і Києво-Могилянської академії, президент Української вільної академії наук у США Юрій Шевельов так оцінює цей підручник: «Видавана й перевидавана безперервно від 1918-го до 1926 року (наклад самого 9-го видання був 150 000), студійана без перебільшення мільйонами українських школярів, ця книжка своїми одинадцятьма виданнями лишила, може, більший слід у свідомості покоління тих років, ніж багато інших книжок. Це не була наукова праця, це був практичний підручник для дітей, він не давав наукової системи й не претендував на суверену науковість методи, але він будив любов до своєї країни і мови. Автор цих рядків осо-

бисто досі пам'ятає окремі сторінки з цієї книжки, що з нею він зустрівся 1918 року, бувши учнем першої української гімназії» (Шевельов Ю. В. «Портрети українських мовознавців». — К., 2002.)

На початку 1930-х рр. розгорнулася кампанія цикування українських мовознавців. Низку мовознавців було знищено, знищували та замовчували їхні праці. У жовтні 1938 року Олена Курило була заарештована й засуджена до 8 років концтаборів за «українську контрреволюційну націоналістичну діяльність». Ув'язнення відбувалася в Карагандинському таборі (Казахстан). Звільнена у жовтні 1946 року. Помільша доля її невідома. Реабілітована 1989 року.

Недовга наукова діяльність Олени Курило неподільно пов'язана з Україною та українською мовою.

У квітні 2019 року Верховна

Уже призабуті українцями морози, які майже тиждень байдорили нас, скували не лише озера та невеликі річки, а й Дніпро. Та все ж обережність не завадила б горе-рибалкам, які виходять на кригу, щоб потішити себе уловом, а також зухвальцям, які люблять просто «погуляти» по льоду. На жаль, це завершується трагічно не лише для них, а й піддає ризику рибальників, які безстрашно приходять їм на допомогу.

■ ПОЛІТПАРНАС

Про відсутність протидії

горезвісній пандемії

Ігор ДЕМ'ЯНЧУК
Київ

Нещастя дісталось нам сповна:
Упала економіка,
Корупція, розкол, війна
Плюс президентство коміка,

Олігархат, «рука Росії»...
Бід, начебто, чимало,
Не вистачало пандемії —
І нас вона дісталася.

Людей скоріш треба щепити,
Це увесь світ турбує;
Нам без вакцини не прожить,
Локдаун не врятує.

Не забезпечив нас вакциною
Цей уряд недолугий,
Не вміють керувати країною
Її «народні слуги».

Війну та вірус зупинить
Не можуть Офіс, Рада,
«Епоху бідності» скінчить
Не здатна їхня влада.

Війна та COVID — все мене,
Бувало й більше горе;
Народ живий — це головне,
Народ усе поборе.

■ Є ПРОБЛЕМА

Ці надокучливі «бухиання»

Кашель — «універсальний» симптом застудних, запальних, вірусних недуг. Чому він виникає і як його приборкати?

Юлія КРУК

«Гавкання» і свист, що розриває груди

Узимку організм, ослаблений холодною погодою і браком сезонних вітамінів, легко «ловить» хвороботворні мікрої, які часом просто кишать у повітрі. Особливо, коли після морозів різко настає відлига. І ось уже незчуся, як маєш нежить, біль у горлі, кашель. Саме надокучливий кашель — безпомильний індикатор запальних процесів у дихальних шляхах. Чому він виникає і як допомогти собі впоратися з цією не-приємністю?

Валентин Сидоренко, лікар сімейної медицини, пояснює, що кашель — відповідь на подразнення гортані, трахеї, бронхів чи легеневої тканини — плеври. І крихта, яка «не туди пішла», і мокрота, що зібралася в легенях, — усе однаковою мірою провокує кашель. Ми кашлемо, щоб звільнити дихальні шляхи від чужорідного тіла: дихальні м'язи рефлекторно скорочуються, «виштовхуючи» повітря з легенів. Завдання кашлю — очистити легені від того, чого там не повинно бути.

Кашель буває різним — залежно від того, що стало причиною нездужання. Якщо вас спіткає грип і висока температура, то докулатиме сухий і частий кашель. При фарингіті (запаленні горла) з'являється відчуття грудки в горлі, яку хочеться викашляти. При кашлюку — болісний, що періодично переривається паузами з дзвінком вдихом, який знову переходить у кашель. Ларингіт (запалення гортані) супроводжує сухий, болісний, «гавкаючий» кашель, а голос при цьому стає хрипким. При гострому трахеїті (запаленні трахеї) кашель голоний і болісний, з глибоким « трубним » звуком. Натомість при бронхіті кашель не дає болісних відчуттів, проте він вологий і гучний. Обструктивний бронхіт супроводжує кашель-свист, його напади лавиноподібні, які важко спинити. Хворі на бронхіальну астму скажуться на важкий, приглушений, задушливий кашель.

При пневмонії (запаленні легень) кашляти дуже боляче, а з кожним відкашлюванням виділяється багато мокротиня. Болісний і сухий кашель, який посилюється при глибокому вдиху, супроводжує плеврит (запалення тканини легень).

Зрозуміло, що характер кашлю змінюється впродовж перебігу хвороби.

Обережно з інгаляціями і відхаркувальними засобами!

Лікарі застерігають, що самостійне лікування кашлю, без консультації з фахівцем, може мати серйозні, непримінні наслідки. Але не завжди і не кожен має можливість потрапити до поліклініки. Тож яку терапію можна дозволити собі дома?

«Якщо кашель виник у вас як реакція на переохолодження і триває кілька днів — можна спробувати інгаляції. Але обережно, маючи впевненість, що такі маніпуляції не спровокують алергічних наслідків», — пояснює Валентин Сидоренко. — При сухому кашлеві допомагають лужні інгаляції (з додаванням олій, на відвалах трав — мати-ймачухи, календули, евкаліпта). Можна парити ноги (якщо немає судинних проблем і запальних процесів по гінекології), ставити гірчичники між лопатками, натирати груди лікувальними бальзамами на жировій основі».

Водночас лікар застерігає, що при підвищенні температурі тіла будь-які зігрівальні процедури робити небезпечно. Так само обережно слід поводитися з відхаркувальними засобами. Навіть виготовлені на основі лікарських рослин, такі препарати не можна вживати без контролю і тривалий час.

І пам'ятайте: бувають ситуації, при яких відкладати консультацію у лікаря аж ніяк не можна. Наприклад, небезпечно зволікати, якщо кашель не минув упродовж трьох днів, не дає спати вночі, його супроводжують напади задухи, із сухого він перетворився на вологий.

«Тим, хто має вроджені вади або набуті захворювання серця, слід пам'ятати, що кашель ускладнює роботу цього органа», — пояснює Валентин Ігоревич. — Тільки фахівець зможе точно визначити, чим викликаний кашель (вірусом чи бактеріальним ускладненням) і чи достатньо загальної терапії основного захворювання без додаткового лікування кашлю. Помилки тут дуже небезпечні. Наприклад, при пневмонії категорично недопустимі зігрівальні процедури (зловживання ними може навіть привести до летальних наслідків). А при трахеїті вони, навпаки, показані — для полегшення стану. Тож найголовніше — встановити правиль-

Будьте уважні з кашлем. Він може свідчити про різне...

Фото з сайта profile.net.

ний діагноз. І обрати правильну тактику лікування».

Недолікований кашель — міна уповільненої дії

А що робити в разі, коли кашель триває досить довго (два тижні і більше), не зменшується і ви не помічаєте покращення стану? В такому разі лікар має призначити флюорографію легень. Із допомогою знімка фахівець швидше з'ясує причину докучливого «бухиання». Якщо ж відхилень не виявили, а кашель не припиняється, варто проконсультуватися в отоларинголога. Він визначить, чи не пов'язаний кашель із проблемами у верхніх дихальних шляхах.

Часом людина стикається з проблемою: кашель начебто вилікували, а через короткий проміжок часу він знову повертається. На думку лікарів, такі рецидиви трапляються з кількох причин: або ви не закінчили призначений лікарем курс антибіотиків (перервавши лікування, щойно відчули перші симптоми полегшення), або не приймали в достатній кількості призначених відхаркувальних засобів, тому в легенях залишилося мокротиня, яке при найменшій інфекції знову повернулося запаленням.

«Кашель повертається, якщо ви лікували вірусне захворювання з допомогою антибіотиків або не приймали їх при кашлі бактеріального походження, — застерігає Валентин Сидоренко. — Ви знову починаєте кашляти, якщо лікувалися самостійно і пропустили серйозне захворювання дихальних шляхів. Наприклад, бронхіальну астму. Ну і проблема знову нагадає про себе, якщо, маючи кашель, ви не вживали жодних заходів, дозволивши ситуації розвиватися «на власний розсуд». Тому раджу кожному бути розсудливим і обачним».

■ МАЙТЕ НА УВАЗІ

Звідки береться «хроніка»

Якщо кашель триває понад три місяці, лікар встановлює діагноз «хронічний кашель». Майте на увазі, що тривалий кашель може бути ознакою досить небезпечних хвороб: хронічного бронхіту, бронхіальної астми, серцевої недостатності, пухлини в легенях і дихальних шляхах, туберкульозу. Тому хворі з хронічним кашлем мають потребу в регулярному і ретельному обстеженні. В деяких випадках хронічний кашель виникає у нервово хворих людей (без певних хвороб дихальної системи), а також у людей під впливом несприятливих факторів: довкілля: пилу, диму, ідків газів. У курців хронічний кашель часто є ознакою тривалого подразнення бронхів тютюновим димом, або одного з ускладнень паління (бронхіту, раку легень). Хронічний кашель небезпечний також тим, що спричиняє серйозні порушення дихальної системи: емфізему, спонтанний пневмоторакс (зупинку дихання), порушення роботи серця, утворення грижі внутрішніх органів.

■ ДО РЕЧІ

Плоди інжиру здавна застосовують як засіб від кашлю. Добре допомагає мікстура з молоком. І чим жирніше молоко — тим краще. Жир пом'якшує горла. Інжир для рецепту підійде як сушений, так і свіжий. Щоправда, сушений легше знайти в будь-яку пору року.

Налийте молоко в емальовану кастрюлю, нагрійте на повільному вогні. Добре виміті плоди інжиру покласти у гаряче молоко (один плід на 1,5 склянки), доведіть до кипіння. Варіти 30 хвилин під закритою кришкою. У результаті майже третина молока випарується, тож ви отримаєте одну склянку засобу від кашлю.

Після цього кастрюлю важливо вкутати: ковдрою чи накрити подушкою. Після повного охолодження перелийте лік в скляну сміші, щільно закрійте кришкою. Пити за пів години до їди: столову ложку для дорослих, чайну — для дітей.

Придивляйтесь до себе уважніше. І не тільки «заряди краси»...

Фото з сайта alrai.com.

■ ЦІКАВИЙ ФАКТ

Про що розкаже дзеркало

Симптоми деяких недуг «зашифровані» на обличчі. Як їх розпізнати?

Леся ХОРЛЬСЬКА

Хоча б кілька разів на день ми зазираємо в люстру: накласти живильний крем, зробити макіяж, поправити зачіску чи просто — «для контролю». Як стверджують медичні фахівці, звичка дивитися в дзеркало може допомогти і при першій діагностиці деяких недуг. Тож варто зазирати в люстру, не тільки щоб «поправити красу», а й критично оцінити стан свого здоров'я.

І якщо ви завважили, що шкіра на підборідді стала чутливою і має ознаки запалення, важливо звернути увагу на роботу травної системи. Її напруженість стверджують лікарі, провокує аномальну активність капілярів на підборідді. Про те, що шлунково-кишковий тракт «не задоволений» своїм станом, свідчать також лущення і дерматит уздовж чола і по лінії росту волосся.

Темні кола під очима, на думку фахівців, можуть

бути наслідком недостачі сну, стресу або депресії. Американські лікарі називають понад 100 причин синіців біля очей. Вони можуть свідчити про дефіцит дуже важливого ферменту сульфотрансферази. Брак цього елементу провокує фізичні і навіть поведінкові проблеми. Якщо ви достатньо спите, добре відпочиваєте, але темні кола під очима не зникають, зверніться до фахівця, аби переконатися, що не йдеться про серйозну недугу.

Згідно з медичною статистикою, майже 20% людей регулярно потерпають від болючих виразок у роті. Зазвичай, такі ранки свідчать про стоматит — поширену недугу порожнини рота, яка може виникнути з різних причин. Однак постійні виразки в порожнині рота часто пов'язані з серйозними захворюваннями, скажімо, такими, як целіакія (генетично обумовлена недуга тонкого кишечника).

Так само уважно придивляйтесь до вій. Час від часу вони випадають — це природний процес. Якщо

втратили одну чи дві вій — нічого страшного не сталося. Але якщо вони «сиплються» масово, іноді — разом із бровами, це може свідчити про мадарозе (так у медицині називають патологію надмірної втрати вій і брів, коли гинуть їх корені). Надмірна втрата вій може також свідчити про приховані проблеми в роботі щитоподібної залози.

Валентина САМЧЕНКО

■ ЯК ЦЕ БУЛО

Залюблений у мистецтво головнокомандувач

Чому так називала Симона Петлюру нідерландська преса і для чого важливо пам'ятати, що 100 років тому постріл чекіста обірвав життя композитора Миколи Леонтовича

У рамках проекту «Україна молода: 30-й рік Незалежності» проводжуємо розмову з дослідницею культурної дипломатії УНР Тіною Пересунько — щоб із минулого перенести в сучасне найкращі здобутки державотворення.

(Продовження. Початок у номері «УМ» за 26.01.2021р.)

Чи збирався Леонтович за кордон?

■ Дослідник Микола Денисенко з Немирова стверджує, що «Щедрику» Миколи Леонтовича, який мав загалом шість композиторських редакцій, уже 120 років, бо вперше прозвучав іще в Чукові на Вінниччині, а потім через 16 літ — у Києві. Якій інформації у своїх дослідженнях ви довірюєте 100-відсотково?

— Дослідженням історії «Щедрика» до 1919 року, тобто до його презентації за кордоном, я не займалась. Тому тут можу лише довіряти фаховим музикознавцям і дослідникам.

Так, леонтовичеваніца Валентина Кузик твердить, що не коректно говорити про різні редакторські версії «Щедрика», бо є лише єдина редакція, датована серпнем 1916 року (зберігається у фондах бібліотеки імені Вернадського). До цього, за словами Валентини Володимирівни, Микола Леонтович працював над удосконаленням твору, а відтак слід говорити про проміжні етапи написання композитором цього шедевру.

Музикознавиця зазначає, що справді могли бути перші пробні виконання «Щедрика» у загальному Чукові на Вінниччині. Втім прем'єрою саме того шедевру, який повезла в світ Українська республіканська капела, маємо вважати виконання «Щедрика» Студентським хором Олександра Кошиця у Києві у грудні 1916 року (за новим стилем — січень 1917 року).

У своєму дослідженії вже зарубіжної історії «Щедрика» і світових гастролей Української республіканської капели я опираюся лише на документальні джерела. Це спогади Олександра Кошиця та інших хористів, щоденник по дорожі Капели, відгуки світової преси (блізько 1300 публікацій), листування хору з іноземцями та діячами УНР (кількасот листів), афіші, буклети концертів, візитні картки тощо. Одну ж ту саму дату, факт чи чиєсь цитату я перевіряю кількома джерелами. Це кропітка, але відповідальна робота.

■ Чи часто не збігається інформація різних джерел?

— Наприклад, коли Олександр Кошиць подає у спогадах, що він мав зустріч із королевою Бельгії Елизаветою, котра похвалила український спів і висловила підтримку Україні, то я вважаю це відповідальною заявкою. Намагаюсь її звірити з іншими джерелами. Втім коли знаходжу автограф її Величності у книзі відгуків хору, а також численні відгуки бельгійської преси про український концепт за участі королеви, згадки в цих статтях про викрики з концептної залі Vive l'Ukraine! — то сумніви, чи Кошиць часом не перебільшив, зникають.

Утім є й інший приклад, який стосується, до речі, Миколи Леонтовича. Хорист Олександр Пеленський пише у спогадах, що композитор перед від'їздом хору не хотів давати свої пісні до репертуару Капели, бо був дуже скромний і вважав свої твори не гідними світової сцени. Тож хористи, пише Пеленський, просто вкрали у Леонтовича партитури. Заява резонансна. Її добре б перевірити.

Те, що Микола Леонтович

справді міг мати таку розмову з хористами, я припускаю. Бо в січні 1919 року, коли створювалась Капела, композитор числився в штаті музичного відділу Міністерства освіти та мистецтв УНР, це підтверджує відповідний документ. Те, що Микола Леонтович міг бути скептичний щодо своїх творів, — теж абсолютно реалістично. Бо є численні свідчення його скромності (відомо, що склав пакет своєї першої збірки пісень і втопив у річці). І це ще більше прикрашає його скромність, адже саме твори Миколи Леонтовича здобули найбільшу популярність і славу в світі.

Проте чи справді хористи вкрали у Леонтовича партитуру? В юдінських спогадах чи документах про це не згадується, хоча йдеться про небуденну «акцію». Тож чи не було це перебільшенням із боку хориста Пеленського? Питання залишається відкритим.

Я намагаюсь у першу чергу написати документальну історію цього тріумфального турне (готую зараз чергову працю — двотомний історичний нарис європейських гастролей хору). Безліч унікальних подій є численні документальні підтвердження. Придумувати й дофантазовувати немає потреби. Зустрічі з президентами й королевами, виступи на найпрестижніших концертних майданчиках світу, але водночас — арешти і приниження, концерти в бараках, ночівлі в спортзалах. Ця багаторічна історія — матеріал для справжнього багатосерійного серіалу чи голлівудського кіно, і сценарій можна писати на 100-відсотковій історичній правді.

■ Чи зустрічали документальні підтвердження тому, що Микола Леонтович мав перед загибеллю від чекістської кулі закордонний паспорт, щоб приєднатися до хору Кошиця, — як про це пише у художній повісті «Прилетіла ластівочка» Ірен Роздобудько?

— Цей етап біографії Миколи Леонтовича я так само не досліджувала самостійно. Втім музикознавці (Анатолій Завальняк, Валентина Кузик) підтверджують той факт, що справді у портфелі Миколи Леонтовича незадовго до його вбивства були документи для проїзду за кордон. Але не закордонний паспорт, а два подорожні квитки. Їх, як пише у своїй книжці про Леонтовича вінницький музикознавець Анатолій Завальняк, знайшла після смерті композитора дружина Клавдія.

Є припущення, що вбивство Миколи Леонтовича чекістом було пов'язано з недопущенням композитора до еміграції. Утім документальних свідчень, що Леонтович планував приєднатися до Української республіканської капели, немає. В документах хору, в спогадах чи листах цього не знайдено.

Сімомісячні відгуки світової преси про український концепт за участі королеви, згадки в цих статтях про викрики з концептної залі Vive l'Ukraine! — то сумніви, чи Кошиць часом не перебільшив, зникають.

Закордонна прем'єра твору Леонтовича відбулася 11 травня 1919 року в Празі. Відомо, що

Микола Леонтович і Симон Петлюра.

твори геніального композитора найбільше користувалися увагою та любов'ю світової публіки. Не лише його «Щедрик», а й такі пісні, як «Пряля», кант «Почаївській Божій Матері», колядка «Ой там за горою» та інші.

До речі, до світових гастролей капели долучитися було не так просто. В хорі все було фіксовано. Кожного нового члена (співака чи бухгалтера) приймали до складу хору згідно з рішенням музичного відділу Міністерства освіти та мистецтв УНР, а за кордоном — Ради капели УНР. Всі ці рішення задокументовані. В жодному з них не йдеться про Миколу Леонтовича.

А тому, коли про закордонний паспорт Леонтовича і його намір приєднатися до хору Кошиця згадується у справді чудовому романі Ірен Роздобудько «Прилетіла ластівочка», важливо, щоб читач пам'ятав, що це роман. Художні інтерпретації, безумовно, мусять бути, але важливо, щоб вони не видалися і не сприймались за історичну правду. Це зовсім інший жанр.

Триедині творці мистецького триумфу

■ Позаминулого року і за вашої участі поновлено експозицію Меморіального музею Миколи Леонтовича у Тульчині на Вінниччині, не так давно діє його музей неподалік у селі Марківці, звіле пам'ятник композитору в Покровську на Донеччині. Минулоріч ми з вами зустрілися в Таразівці на Черкащині, де вішанували 145-ліття диригента й керівника уставленого хору Олександра Кошиця у невеликій музейній кімнаті у школі. Чи не логічно було б у Києві мати музейно-дослідницький центр «Щедрика»?

— Створення музею чи арт-центру «Щедрика» у Києві — це моя далекоглядна мета. Вже раз мною зібрано багато унікальних матеріалів, документів, свідчень світового масштабу, які «лягають» у чудові інсталляції та візуалізації історії світового триумфу «Щедрика».

Уперше мені вдалося знайти відгуки світової преси про «Щедрика» різними мовами світу, цитування називали української колядки французькою, англійською, нідерландською, іспанською, німецькою, польською, португальською тощо, і все це не сучасні цитування, а раритети періоду 1919—1924 років. Я знайшла багато досі невідомих навіть музи-

катсьох українських культурних і державних діячів. Окрім постаті Миколи Леонтовича, в пріоритеті для мене стоїть ім'я диригента Олександра Кошиця. Ту світову славу, яку він справедливо здобув своїм геніальним диригентським проводом Української республіканської капели, маємо відродити і в Україні, і за кордоном. Адже саме Кошиця визнали одним із найкращих диригентів у 17 країнах Західної Європи, Північної й Південної Америки.

І це є численні свідчення світової преси, листів видатних діячів за період з 1919 по 1924 рр. Проте, оскільки Кошиць був «петлюровським» посланцем, після окупації України більшовицькою Росією говорити про нього було заборонено. Тому й сьогодні українці так мало про нього знають.

Минулого року я започаткувала проект Viva Koshyts, в межах якого містами і селами Черкащини, звідки походить маestro, було експоновано мандрівну виставку про Кошиця і світові гастролі «Щедрика». Адже спершу ми згадали про Кошиця самим українцям. 2025 року відзначатимемо 150-річчя з дня народження диригента. І це вже нагода для заходів міжнародного масштабу.

■ Ви в один ряд із митцями ставите і Симона Петлюру. Поясніть хід своїх думок.

— Симон Петлюра — це несправедливо забута і свідомо затягнута російською пропагандою персона з числа провідників Української держави. Для себе я його відкрила як чутливого до українського мистецтва політика, арткритика. І це, здається, дуже на часі в одвічній українській дискусії про байдужість влади до культури. Тож працюю і маю намір далі працювати над розкриттям культурницької харизми Симона Петлюри і для українців, і для світу.

«Залюблений у мистецтво головнокомандувач» (kunstlievende opperbevelhebber) — так назавала його нідерландська преса. У Парижі, куди він надіслав українське мистецтво іде 6 листопада 1919 року відбулась прем'єра «Щедрика» (ми про це чомусь ніколи не говоримо), має відбутися публічне переосмислення історії його вбивства і судилища. (Нагадаю, 25 травня 1926 року в Парижі сімома кулями у груди Симона Петлюру було вбито кремлівським агентом Самуїлом Шварцбардом. Убивцю французька Феміда виправдала, а українського головнокомандувача засудила з подачі російської пропаганди за антисемітизм).

■ «Колядку дзвонів» (Carol of the bells) ви називаєте приміненням «Щедриком». При тому що у США вже десятки років обов'язково вказується прізвище автора музики, про нього знають далеко не всі, а тим більше — не асоціюють його з Україною. Чи можливо це взагалі вправити?

— Це можливо, бо необхідно. Втім, щоб справді це реалізувати, маємо рухатися не лише від обов'язку, але передовсім від натхнення. Микола Леонтович запалив весь світ своїм геніальним твором. І це питання часу і, звичайно, кропіткої роботи активістів по всьому світу — запалити світ взаємною любов'ю до його творця.

Зі свого боку, я працюю над розбудовою кола однодумців і створенням громадської організації, що на проектному рівні займатиметься питаннями брендингу Миколи Леонтовича в Україні та світі, промоцією за кордоном українського наративу американської колядки Carol of the Bells, створенням згаданих виставок, музею «Щедрика» тощо.

Проте завдання значно ширше — маємо відродити з небуття ба-

тильох українських культурних і державних діячів. Окрім постаті Миколи Леонтовича, в пріоритеті для мене стоїть ім'я диригента Олександра Кошиця. Ту світову славу, яку він справедливо здобув своїм геніальним диригентським проводом Української республіканської капели, маємо відродити і в Україні, і за кордоном. Адже саме Кошиця визнали одним із найкращих диригентів у 17 країнах Західної Європи, Північної й Південної Америки.

Підсумовуючи: маємо відродити пам'ять тих українських діячів, які віддали своє життя і творчі сили заради українського мистецтва, української незалежності та інтеграції України до світового співтовариства. Без історичної свідомості нам важко буде збудувати омріяну Україну. Світу не потрібна безпам'ятна Україна, світ сам запакований у справжніх змістах, вісімнадцятий правді.

Володимир БАДЯК,
професор, доктор філософії в історичних науках

Ще донедавна сама засаджувала город. Місить тісто на хліб, чистити картоплю, робить вареники. Розколює волоські горіхи, які рясно плодить дерево у дворі, бо є попит на них. Ходить по кімнатах перебудованої хати, коли надворі негода. Бо будь-який застій, лежання на канапі веде до атрофії, приреченості, переконана Катерина Карась — мешканка села Стрілковичі Самбірського району, що на Львівщині, яка 26 січня сягнула 100-літнього віку.

Її доля-недоля віддзеркалює події драматичної історії української людності найзахіднішої гілки на тому тривалому відрізкові часу.

На правобіччі сріблолентого Сяну

Рідко вживали на побутовому рівні ім'я Катерина, хоча воно було поширене, не в останню чергу завдяки святій великомученицькій Катерині Александрийській та однайменному віршту Тараса Шевченка. Називали Каська, ласкавіше Кася, Катруся як вияв поваги до шанованої жінки, найперше до дівчат.

Вона — молодша сестра моєї мами Юлії, тобто моя цьоця, як називають у нас, галичан (і такі «нелюбі») советському правопису «галицизми» буду використовувати, засвідчуячи багатство української мови розмаїтими, неповторними діалектизами). Мої батьки і я, первісток, жили разом із дідзьовою (дідусеовою) сім'єю.

Цьоця Каська, як переважно звертались до неї, — невисокого росту, тендітна, рухлива, балакуча, наділена співочим голосом, — дуже тішилася мною, принагідно брала на руки, гойдала, виспівувала. Я теж тішився, але відчував якийсь мовний дефект: замість Каська, з'ясувалося, вимовляв «Тасьта». Жодні поради сказали, приміром, когут, курка, кіт тощо, не допомагали. І ось одного разу прорвало: я промовив виразно Каська! Мабуть, увесь день я голосив це ім'я в хаті, на подвір'ї, аби всі чули, аж просили мене вгамуватися.

Висловлюючи симпатії до мосії, напевно, вісімнадцятьрічної няні-цьотки, не маю жодного наміру ідеалізувати її образ як близький, родинний; його реалізм, узятий з її та моїх, молодших сестер Ліди й Марусі, спогадів не потребує прикрас, міфів, у чому переконається читач. Це типова проста українка, яких мільйони. Водночас кожна неповторна, індивідуальна зі своїм життєписом.

Народилася Кася в селі Тирява Сільна, що розкинулося в долині мальовничих гірських схилів на правобіччі «сріблолентого» Сяну (за враженням Григорія Цеглинського). Кілометрів 12 північніше Сянока (Польща).

Обľubovala людина цю місцевість давно, якщо знайшли тут «камінь із діркою» (напевно, молоток чи сокиру кам'яного віку), виявили залишки городища Х-ХІ століття, а писемна згадка про село сягає початку XIV століття. Наявність соляних джерел (сировиці), організація солеваріння надали селу особливу вагу, що від 1435 року позначилося на її додатковій (дуалістичній) назві — Сільна. До соляного промислу долучився нафтovий, коли на початку 30-х років XX століття виявили нафту (ропу), розпочавши її випомпування.

Поза сумнівом, у цих та інших справах брав участь рід Карасів — давній, зафіксований у лістраграфії 1565 року. Його нащадки — типові хлібороби, що важко працювали на глинистих ґрунтах, змалілись додатковими ремеслами, шукали заробітків. Дідзьо Михал (Михайло з сільським називськом «Кулач») успадкував фах ткацтва

з верстатом та всім причандальним. Після Різдвяних свят вносили їх у хату і ткав.

До цієї справи, в сенсі від вирощування конопель та льону до виготовлення пряжі й ниток, були залучені всі чотири доньки під опікою бабці Цилькі (Цицилії), в тому числі Каська. Формально вона була п'ятою у сім'ї, враховуючи, що найстарша померла в ранньому віці, за нею народилося ще два брати (передостанній помер замолоду). У такій багатодітній галицькій сім'ї ніхто даром хліба не ів, для кожного знаходилося місце до праці, доглядати наймолодших тощо.

Перші та другі совести

Цей життєвий ритм у неприхильних до українців умовах Польщі порушила Німеччину: 1 вересня 1939 року напала на Польщу, з якою ще недавно мала приязні відносини, що розрослося в Другу світову війну. Добити шляхетську Польщу поспішив «союзник» Гітлера — кремлівський диктатор Сталін. Він захопив, утім усім вкладали в голови «визволив», західноукраїнські землі від клятої шляхти.

Для нас, галичан, згідно з советською пропагандою, це був так званий «золотий вересень»: у село прийшли червоні «освободітелі», або, як їх називали, «перші совести». Вони, за їдким дотепом «візволених», були країці від повоєнних дружих, не швидко забралися.

Щодо перших советів. Були в селі московільські елементи, яким симпатизували окрім з тих, що перебували в російському полоні під час Першої світової війни, де набралися революційних «басилів», не вникнувши в суть, тож вийшли компанією зустрічати «братьїв» зі сходу... з царським біло-синьо-червоним прапором. Хтось їх отятив, швидко згорнули триколор, але казус стався, над яким іронізували не тільки в селі; звичайно, обійшлося, як кажуть, без наслідків, бо радість гратуляцій переважила.

«Освободітелі» створили прикордонну заставу на пілешані, що навпроти церкви, вигнавши ксьондза з жінкою та чотирма дітьми, свою 800-метрову смугу радянсько-німецького кордону, що проліг по Сяну, зміцнили двома дзотами, зачистили, тобто відселили з неї жителів, переважно на Волинь, звільнену від польських осадників-колоністів. Це перша, невелика, але депортaciя.

Сім'я Карась в смугу не потрапила, проте увагою до її глави не обминули. На зустріч з «освободітелями» не прийшов, хоча теж був серед полонених у Росії, революційно-православних «басилів» не набрався, залишався серед тих, які мріяли про самостійну Україну. На фронт мобілізувала його Австро-Угорщина, змусивши залишити дружину з чотирма неповнолітніми доньками. А якби не повернувся? На жаль, таких було чимало.

Познайомився він «практично» з новітніми «москалями», яких тут пам'ятали з часів пер-

■ ЮВІЛЯРКА

Сто років із ясними

За століття Катерина Карась була на примусових роботах у Німеччині, її сприймали шпигункою, та пані не полишає радіти життю

Пані Катерині Карась — 100 років.

шої війни, напевно, не без кољорів пррапора, в інший спосіб: наказали здати армії молодого коня, підготовленого ним на заміну старого. Коня не повів, доторчив мамі, я теж пішов із нею, наївно сподіваючись, що мені дадуть цукерку. Що думав дзідько про «рятівників» знедоленого краю — здогадатись не важко. Але це тільки початок.

Цьоця Кася теж мала «можливість» познайомитися з ними: щось емоційно розповідала колежанкам на пасовищі, розмахуючи руками; а пильні прикордонники вгледіли в цьому якісі сигнали німцям по той бік Сяну, тож повели її на заставу для пояснень.

Не маю жодних намірів налаштовувати читача на вкрай негативне сприйняття тих, убого вдягнених рядових прикордонників, серед азіятів яких були й східняки-українці. Вони прагнули спілкування, зближення з галичанами тощо, але режим не дозволяв. Здається, єдиним засобом слугував у цьому... патефон. Коли ми виходили з церкви, вони виносили його на подвір'я й крутили платівку із записами советських пафосних патріотичних пісень. Зрозуміло, запам'яталися мені «Катюша».

Трудовий табір №333

«Звільнені» території районували за советським поділом, ми опинилися у Ліському районі новоствореної Дрогобицької області, у виданих паспортних посвідченнях багатьох «звільнених» іх власників від галицької ономастики: Каська, Кася стала твердою Катериною, у побуті нав'язували назви Катя, Екатеріна, навіть Катюша.

Звичайно, це навіть не «квіточки» стосовно того, як режим, його проводирі поводилися у краї, скільком вкоротили життя, відправили на сибірські простори, про що тепер докumentально відомо; як почувалися «прапороносці», — можна зодгадуватися.

Не забарилися в червні 1941 року чергові окупанти — вчорашній «союзник» сталінського режиму гітлерівська Німеччина. Німаки, як їх називали галичани, навіть ті, що сподівалися на їхню українізаційну прихильність, оприлюднили: що «не можна» робити, бо розтріляють, за ухиляння від обов'язкового контингенту Рейху, теж жорстоко покарають, у тому числі зажадали живого товару: «остарбайтерів».

Вибір знову випав на Карася. Три найстарші доньки вже заміжні, залишався наймолодший син Юско (Йосиф, 1924 р.н.), дід пожалів його, единственного, які не пропав, для господарки потрібніший, тож віддав із болем у серці Каську.

Привезли її та ще одну з села в м. Фрейбург, що в південнозахідному куті Німеччини між Францією та Швейцарією, поселили в табір №333, обладна-

ний нарами, працювала цьоця під №29. Це був військовий завод, де виготовляли, комплектували різні патрони, в тонкоці виробництва яких вона не виникала.

Очевидно, завершальний цикл не доходив до працівниць, бо могли б бути зриви, вибухи, чого не міг не брати до уваги виконавець військового замовлення. Каська, Кася стала твердою Катериною, у побуті нав'язували назви Катя, Екатеріна, навіть Катюша.

Зрештою, всі ці мілітарно-шкідницькі наміри якнайменше цікавили привезених роботяг на завод. Вони переймалися власним існуванням, виживанням, мрією повернутись додому.

Харчували їх мінімально, домінувала зупа з брукви (городній овоч, уживався в їжі передусім як корм для худоби), ще давали щось випити, що називалося «кавою». Дозволялося суворий нагляд, контролю охоронцями забезпечував роботу заводу без пригод.

Зрештою, всі ці мілітарно-шкідницькі наміри якнайменше цікавили привезених роботяг на завод. Вони переймалися власним існуванням, виживанням, мрією повернутись додому.

Харчували їх мінімально, домінувала зупа з брукви (городній овоч, уживався в їжі передусім як корм для худоби), ще давали щось випити, що називалося «кавою». Дозволялося суворий нагляд, контролю охоронцями забезпечував роботу заводу без пригод.

Зрештою, всі ці мілітарно-шкідницькі наміри якнайменше цікавили привезених роботяг на завод. Вони переймалися власним існуванням, виживанням, мрією повернутись додому.

Харчували їх мінімально, домінувала зупа з брукви (городній овоч, уживався в їжі передусім як корм для худоби), ще давали щось випити, що називалося «кавою». Дозволялося суворий нагляд, контролю охоронцями забезпечував роботу заводу без пригод.

Зрештою, всі ці мілітарно-шкідницькі наміри якнайменше цікавили привезених роботяг на завод. Вони переймалися власним існуванням, виживанням, мрією повернутись додому.

Катерина — так називали її німці, згідно з советським приспом, та Кася, як до неї зверталися шанобливо багато польських, словачок, чешок, росіянок та інші, які цінували товариськість, безконфліктність, щирість тощо. А француженка подарувала їй сріблясте налипство. Кася втішала їх спів-

нікто із співtabірниць, які пробували працювати тут, не хотіли мати справу з нею.

Цьоцю Касю — невибагливу, слухняну, та їй куди йти її — тендітній, на якусь іншу роботу, хазяйка харчового закладу цінувала за її старанність, відповідальність, чистоту, вмовляла залишатись, хоча ставлення майже не міняла, нарікаючи на нелегкий воєнний стан, труднощі, контроль, податки і т. ін.

Німецький «порядок», що панував повсюди, був безжалісний, особливо до підневільного, напівголодного привезеного на примусову працю люду. Відчути його не було труда. Якось цьоцю міг застрелити охоронець установи, націливши автомат, з-під огорожі якої викотилося яблуко на дорогу, й вона його підняла. Порятувало знання німецької мови на побутовому рівні, котре вона швидко зважила. Крім того, вивчила кілька пісень, котрими нас втішала, повернувшись додому.

Далеко не всі з співtabірниць дбали, скажемо, про самовітіту, та й не кожна з них була здатна на це. Одного разу їх вивели на риття траншеї; польська, котра, напевно, вперше взяла лопату, надто перейнялася долею манікю

■ ЮВІЛЯРКА

Й ПРАВЕДНИМИ ПОМИСЛАМИ

Сучасність і далекий 1942 рік.
Фото з сімейного архіву.

українських пісень. Особливо подобалася багатьом пісня «Вечірній дзвін», навіть німці мурикали її мелодію.

Добре пам'ятає появу советських військовиків у таборі. Зібрали перелякане жіночтво, що очікувало найгіршого, на подвір'я. Розрядила обстановку тендітна Катерина: вийшла наперед і голосно привіталася з військовим чином: «Здрастуй, товаріш!» — чим дуже подивувала його, навіть помітно втішила, бо не очікував такої зустрічі. Чин з'ясував ситуацію, звелів «не трогати» та дозволив усім забиратися.

Швидко згуртувались спутниці. Кася мала шанс вийти заміж за чеха. Але вона не спокусилася, думала про немолодих батьків, яких не могла поплисти.

Гурток українок, польсьок тощо рушив на схід, додому, даючи собі раду та підтримуючи одна одну. Хто здатний на фантазії, може уявити, як вони йшли зруйнованими, небезпечними територіями, оминаючи підозрілі об'єкти і т. ін. Чим більше добирались до рідної домівки, тим менше ставало їх у гурті, бо хтось відокремлювався на південі чи північ — у свій бік.

Повернення і вимущене переселення

Добралась цьоця Кася додому після трьох із лишком років відсутності, принесла подарунки кожному з нас — давня наша національна традиція приходити не з порожніми руками. Мені дісталася двобічна губна гармошка марки Hohner, на якій я вигравав кілька років; сестричці — маленька сумочка, прикрашена пацьорками. Що могла принести виснажена жіночка в торбах, доляючи сотні кілометрів, хоча хтось натякував про привезені «цінні німецькі речі». Невже це аналогія діям советського віцього офіцерства, котре вивозило машинами, вагонами багатства з Німеччини?

Проте радість домашньої зустрічі затмрювали повідомлення з фронту, що «пулеметчик І. Карабас контужен», невдовзі — «пропал безвісти». Його мобілі-

довж 12 років. При наполегливості можна було «знайти» польську хату, яку зайняли місцеві й не признавалися, але не хотілося конфліктувати, думали: ми тут недовго, повернемось додому.

Покинувши неспокійний рідний край, ми опинилися на теренах по-своєму складних, важких. Дався знати советський режим, що впроваджувався. Головними його ознаками, з якими уживалися депортовані, був голод 1946-1947 років на сході України. Він гнав сотні з nedolennих у західний регіон, аби врятуватися: що вимінити на зерно, найнятися на роботу, жебракувати тощо. Певною мірою й ми почувалися такими.

Пам'ятаю, як бабця й цьоця Кася, скинувши привезені манатки в хаті, одразу пішли до місцевої господині допомогти поратися на городі, принесли велику буханку запашного білого хліба. Це перший заробіток.

Чекати від держави, агіатори якої обіцяли «рай», аби українці погоджувалися добровільно виїжджати на терени визначеного України, якоїсь відчутної допомоги не доводилося. Щоправда, наділили землею, звільнili на рік чи два від здані зерна, але «зичити» гроші державі треба було, інші податки (з саду, шкуру з худоби тощо), бо треба відбудовувати країну, зміцнювати збройні сили тощо.

Податок за бездітність

Про один, найганебніший, податок — варто окремо мови. Він оподатковував бездітних жі-

Філософія життя цьоці Касі — це рух: фізичний та розумовий. Реальність рядової людини, на якій тримається суспільство, змушувала виживати, не сподіваючись на «небесну манну».

Ляки на ногах, здебільшого у жінок, бо чоловіки обіймали посади бригадирів, завскладами та інших «завів». Рятували невеличкий город, корова, птиця, якийсь допоміжний заробіток.

У цьому кріпацькому переїзді ручних робіт на полях виділявся цукровий буряк. Він був у ті повоєнні роки «альтернативою» дефіцитному цукру. Пилими «каву» зі смаженого ячменю, засолоджену відваром з цукрового буряка. Ситуація мінялася, коли колгосп почав розширювати площа його посіву, сприяв цьому родючий чернозем, що вкриває не тільки Козівський район, від якого починається тут, на заході, знаменита Подільська височина.

Узяти ділянку буряку для обробітку змушували всілякими способами, а далі їхні «власники» вже дбали, аби коренеплід цукристого опинився на заводі. Це майже гарантувало отримати інколи мішок солодкого продукту, який, у принципі, був дуже «гіркий». Тодішня «технологія» від посіяного буряку до здачі його на завод не піддається уяві, її треба було бачити, як в осінню негоду, коли чернозем перетворюється на болото, очищений та зібраний буряк у купах чекає вантажівку, котрих завжди бракувало, як ваша черга чомусь не просувається, як так

могло тривати до морозів, зрештою, нічого не заробити.

У списку всіх колгоспних важких буднів значилася цьоця Катерина. Здається, вона жодного разу не хворіла серйозно. Хвороблива її мама теж виснажувалася домашньою працею, допомагала доньці, марила «повернутися додому», ще більше — побачити сина Юска (ворожки втішали, що він живий). Не судилося, спочила 1956 року.

Філософія життя

Наступного року перебрався дідзьо Михал у Стрілковичі, де мешкала донька Павлінка (замужем Малечко) з сім'єю, депортована від Сянока; тут купив дерев'яну хатину, майже року не пожив. Скалічившися на роботі та заразившись інфекцією, помер на 75-му році. Забрали «освободітелі» у нього все, настанок — життя. Похований у сусідньому с. Ваньовичі. Чому там, запитаете?

У Стрілковичах жили до війни переважно поляки, з 1510 осіб лише 10 українців. Не всі виїхали в Польщу, кілька сімей залишилося, власне, вони не дозволили, щоб на «їхньому» монетничному цвинтарі хоронили українців (!) Це було у 1958 році. Ставлення польських шовіністів до українських поховань у теперішній Польщі загальновідоме.

Наразі одинока цьоця Кася, змінивши адресу проживання, залишалася в системі колгоспної господарки. Щоправда, до набутої практики обробки цукрового буряку «спеціалізувалася» ще у вирощуванні популярного на Самбірщині льону, котрий вимагав теж нелегкої праці, інших злакових, городніх культур та отримання таких же колгоспних винагород. У пенсійному віці її взяли на роботу в дитячий садок.

Тут у її житті сталася виняткова подія: вона зійшла з колишнім «остарбайтером» Петром, народила на 41-му році доньку, тож клопотів додалося, бо домашня господарка з коровою, а також колгоспні повинності нікуди не поділися.

Легше стало, коли донька Маруся виросла, прийшов взять Дмитро — працьовитий, мастер на всі руки, як про таких кажуть. Потім пораділа народженінню внука, вже й правнуків діждалася.

Неймовірно також пораділа, коли вперше здійснилася її мрія: відвідала у 2000 році свою батьківську землю. Зустрілася з двоюрідною сестрою, котру не пам'ятала, бо бачились 54 роки тому. Філософія життя цьоці Касі — це рух: фізичний та розумовий. Реальність рядової людини, на якій тримається суспільство, змушувала виживати, не сподіваючись на «небесну манну». Махінатори визначили її колгоспну пенсію, вкрали чимало трудоднів та приписали тим, які майже не працювали в колгоспі. «Най там», «Бог їм суддя», — мањувши звично рукою, висловлювалися в таких випадках. Проте отримала грошову компенсацію від Німеччини за вимушенну працю, що було несподівано та справедливо.

З ясними й праведними по-мислами цьоця Кася вступає у своє друге століття. Знає родове дерево, пам'ятає, що її найстарша сестра Мілька не дотягнула до такого віку три роки, старша Павлінка — десять років, на жаль, моя мама Юля, через травму, відійшла на 67-му році. Припускаю, рід Карасів по лінії дідуся Михайла відносить ся до довгожителів.

■ ЕКСПЕРИМЕНТУЄМО

Коли душа прагне легкого і простого

Кіш із грибами, весняні рулетики, альтернативний холодець, запашні пиріг та панакота: рецепти післясвяткових страв від Оксани Білінської

Тетяна ЗІНЧЕНКО

Для господинь післясвятковий період — випробування на майстерність і натхнення. Бо, з одного боку, за свята всі встигли звикнути до дуже смачних страв, ситних, калорійних, вишуканих, словом гурманських. А з іншого — вже й не хочеться багато їжі, бо «талія — не балія», душа прагне легкого і простого. І що готовувати у таких випадках?

Кулінарні майстри радять запитувати рідних і близьких, для кого готовуєте, що би хотілося їм цього дня. Оксана Білінська, господиня з Буська, що на Львівщині, каже, що їжа — це частинка маленького родинного свята, і це свято треба підтримувати щодня. Бо родина — це своя фортеця, свій світ, і дуже багато залежить у цьому світі саме від жінки, яка з давніх-давен вважається берегинею роду.

Після свят Оксана Білінська не стомлюється готовувати нове, «не хочу повторюватися» — пояснює вона. Затим ділиться рецептами з господинями-однодумцями, і вони дивуються, як це можна щоразу придумувати нову страву, так часто і так натхненно. Пані Оксана, до речі, педагог за фахом, має на це універсальну, але дуже дієву відповідь «Готовуйте з любов'ю».

Як це — готовувати з любов'ю?

Насправді цю фразу ми часто чуємо, настільки часто, що вона вже не викликає потрібних рефлексій. А даремно: загальнолюдські цінності завжди мають бути в пріоритеті. Педагог Оксана Білінська впевнена, що любов'ю можна зрушити гори. І вона щоранку творить чаївне дійство на кухні, яким потім захоплюватимуться шанувальники її кулінарної творчості. Це може бути випічка, перша страва чи оригінально приготовлене м'ясо, але в кожній цій страві видно душу господині. «Моя сім'я — це перші дегустатори і критики, до їхньої думки я прислухаюсь найбільше, для них хочу творити ще і ще», — каже господиня з Буська.

А ще — коли страва вдається настільки гарною і смачною. Що викликає суцільне захоплення, почуваєшся трохи чаївницею. Після свят це також цікаво: чари мають тривати!

Кіш — готовує скоріш

Ніжний пиріг із хрумкою начинкою стане добрым продовженням святкових днів. Але готовується він швидше за святкову випічку, результат чудовий.

Потрібно для основи: 220 г борошна, 5 г розпушувача, дрібка солі, 100 г грецького йогурту, 40 г масла та яйце.

Борошно змішати з розпушувачем, сіллю і перетерти з маслом у дрібну крихту. Додати йогурт, яйце і замісити еластичне тісто; забрати в холодильник на 20 хвилин. Затим розкатати і розподілити по формі 22-24 см, сформувати бортики, поколоти виделкою все тісто.

Випікати 10 хвилин при температурі 200 градусів.

Начинка: 300 г курячого філе, 350 г печериць, 2 яйця, 150 г молока, 100 г твердого сиру, сіль та перець за смаком.

Куряче філе порізати на невеликі шматки і відварити 15 хвилин. Гриби порізати і потушкувати до готовності, додати сіль, перець. Сир натерти на середній терці. Змішати молоко, яйця, сіль; додати до цієї суміші гриби, курку та половиною сиру; все добре перемішати.

Начинку викласти на основу, зверху покрити рештою сиру і ставимо випікатись на 40-45 хвилин при температурі 180 градусів.

Кіш смакує і теплим, і холодним; і як самостійна страва, і як доповнення до перших страв.

Швидкий пиріг.

Оксана Білінська.

Легкий кіш.

Панакота.

Курка в желе.

Рулети з лаваша.

Курка в желе — легка і гарна альтернатива холодцю

«Курочка в желе — надзвичайно смачно, а готовується дуже просто і швидко!» — каже Оксана Білінська.

Потрібно: 900 г курячого філе, 20 г швидкорозчинного желатину, 1 ч. л. солі, 1 ч. л. солодкої паприки, 3 зубці часнику, 50 мл води, перець за смаком.

Філе нарізаемо дрібними кубиками. Додаємо желатин, приправи; перемішуюмо; додаємо воду; перемішуюмо.

Накладаємо масу в силіконову форму, змащену олією; добре трамбуємо, накриваємо фольгою. Випікаємо при 200 градусах 40 хвилин. Даємо трохи охолонути; виймаємо і ставимо у холодильник для подальшого охолодження. Просто, швидко і смачно!

Тушкована смакота!

«Ніжне м'ясо і смачний ароматний соус! Ммм, смакота! Раджу обов'язково приготувати! Рецепт до неможливості простий, але нереально смачний!» — заоочує майстрина.

Потрібно: 1 кг курятини (бедра), 200 г сметани, 3 великі цибулини, 300 мл гарячої води, 2-3 ст. л. борошна, спеції, сіль, перець.

Курячину помити, посушити, зняти шкірку. Добре посолити, поперчити, додати спеції до курки; все розмішати і залишити при кімнатній температурі на 15 хвилин. Цибулю нарізати півкільцями або четвертинками, якщо велика. Обсмажити шматочки курки на добре розігрітій сковорідці з олією і скласти в іншу посудину. Обсмажуємо цибулю з борошном, додаємо сметану, воду, солимо, перчимо.

Виливаємо мус на застиглий шар з мандаринів і ставимо в холодильник ще на годину.

Далі прикрашаємо за бажанням (у рецепті — шоколадна стружка). Це дуже красиво і смачно!

Лимонно-яблучний пиріг нашвидкуруч!

Але нашвидкуруч — не означає абіяк. Це такий смачний пиріг, що не описати. Спробуйте — господиня розповідає, як це легко робиться.

Потрібно: (діаметр форми — 20 см) 2 яйця, 60 мл олії, 60 г коричневого цукру (можна звичайний), 60 мл лимонного соусу (з одного великого лимона), цедра одного лимона, 220 г борошна, 10 г розпушувача, дрібка солі, 2 яблука.

Змішуємо яйця, цукор, сіль, олію;

додаємо сік і цедру лимона; працюємо вінчиком. Затим змішуємо борошно і розпушувач; додаємо суміш до яєць; розмішуюмо спочатку вінчиком, потім лопаткою. Одне яблуко чистим і нарізаемо кубиками; додаємо до тіста і розмішуюмо. Тісто виливаємо у форму з пергаментом.

Друге яблуко нарізаємо скибками, засипаємо в тісто. Випікаємо у розігрітій до 180 градусів духовці приблизно 40 хвилин (перевіряємо дерев'яною шпажкою!). Коли пиріг охолоне, притрушуємо пудрою.

«Готовуйте з любов'ю і смакуйте на здоров'я!» — резюмує кожен свій рецепт господиня зі Львівщини Оксана Білінська. Творіть смачні свята у родинах!

СПОРТ

Йосіхіде Суга
Прем'єр-міністр Японії

УКРАЇНА МОЛОДА | 15
СЕРЕДА, 27 СІЧНЯ 2021

«Ми продовжимо підготовку, вживатимемо заходів для боротьби з інфекцією й повернемо надію цьому світу. Олімпіада в Токіо доведе, що людство перемогло коронавірус.»

Григорій ХАТА

На підготовчому шляху до другої частини сезону клуби вітчизняної прем'єр-ліги подолали близько половини дистанції. Рестарт поточного чемпіонату відбудеться незвично рано. Навіть раніше (13 лютого), ніж запланований початок «єврокубкової весни».

В командах УПЛ не приходять, що після зимової відпустки футболісти повертаються в розташування клубів з надлишковою вагою. Тож закономірно, що під час першої частини тренувальних зборів наставники зосереджують підвищено увагу на фізичній підготовці своїх підопічних.

Приміром, футболісти «Ворскли», аби скинути зайві кілограми, в перші дні зборів працювали винятково на піску. Загалом, повернення гравців до піку фізичних кондицій — чи не головне поточне завдання очільників вітчизняних клубів. Водночас, серйозно навантажуючи своїх підопічних, у тренерських штабах пам'ятають про важливість збереження фізичного здоров'я своїх футболістів.

«Щойно футболісти відчувають дискомфорт у м'язах, сухожилках, їх одразу переводять на індивідуальний графік підготовки», — каже лікар «Динамо» Андрій Шморгун. В умовах коронавірусної пандемії клубам доводиться посилено слідкувати й за належним дотриманням протиепідемічних заходів.

Коли з'ясувалося, що в складі «Марібора» виявлено кілька випадків коронавірусної інфекції, у таборі донецького «Шахтаря» не роздумуючи вирішили відмовитися від запланованого зі словенським колективом спарингу.

■ ФУТБОЛ

Фундаментальна робота

«Динамо» завершило нічиєю свій збір в ОАЕ, а «Шахтар» через коронавірус скасував контрольний поєдинок з «Марібором»

Вступну частину свого турецького збору футболісти «Ворскли» проводили на пляжі.
Фото з сайту vorskla.com.ua.

Португальський наставник «гірників» Луїш Каштру пояснив футbolістам: «Зовсім скоро поновлюється сезон, а щоб стати чемпіонами країни, всім футbolістам важливо постійно бути в строю й тренуватися».

Загалом, очільник донецького клубу переконаний, що в його команді є хороший фундамент для того, аби виграти національний чемпіонат та Ку-

бок, а також красиво пройти шлях у Лізі Європи. На тренувальному ж зборі в Туреччині «гірники» провели два контрольні поєдинки, в яких мирно розійшлися з польським «Лехом» (1:1) та болгарським «Лудогорцем» (2:2).

Варто нагадати, що в турнірній таблиці ЧУ «Шахтар» на одне очко відстає від столичного «Динамо», яке першу частину

зимових зборів (єдина з команд УПЛ) проводило в ОАЕ. Граючи товариські матчі під серйозним фізичним навантаженням, підопічні Мірчі Луческу показали в Дубаї досить скромний результат. Поступилися варшавській «Легії» (0:2), переграли солігорський «Шахтар» Романа Григорчука (2:0) та розписали «суху» нічию зі збірною Йорданії. «Підсумками першо-

го етапу підготовки ми задоволені. В ОАЕ були хороші умови, сприятлива погода, якісні поля. Ми виконали всі цілі, які стояли перед нами та перед футbolістами. Команда попрацювала дуже плідно, — розповів асистент Луческу в «Динамо» Огнен Вукоєвич. — А на другому зборі, котрий пройде в Туреччині, нас очікує фіналізація підготовки, з більшою кількістю контрольних ігор із командами високого рівня».

Загалом, під час зимової пазузи в Туреччині побувають усі клуби прем'єр-ліги. Скажімо, луганська «Зоря» там проведе цілий місяць. А в підготовчому графіку команди Віктора Скрипника прописані вісім спарингів. У трьох перших «товарняках» «чорвно-чорні» поки не вигравали.

Інший претендент на «бронзу» — «Десна» — лише нещодавно прибула на тепле узбережжя Середземного моря. У першому контрольному поєдинку підопічні Олександра Рябоконя мінімально поступилися «Партизану» з Сербії. Водночас у чернігівському клубі активно працюватимуть над тим, аби за підсумками сезону потішити рідне місто, в якому, за словами півзахисника «Десни» Андрія Тотовицького, «всі чекають від команди медалей». ■

■ ОЛІМПІЗМ

«Віддані попереднім домовленостям»

В Японії спростували чутки щодо можливого скасування чи перенесення Токійської Олімпіади

у нас немає ніяких підстав вважати, що Олімпійські ігри в Токіо не будуть відкриті 23 липня на Олімпійському стадіоні в Токіо. Ми повністю віддані тому, щоб ці Ігри були безпечними й успішними», — заявив очільник МОК.

Демонструє оптимізм у цьому питанні прем'єр-міністр Японії Йосіхіде Суга, переконливо заявляючи, що його країна обов'язково проведе Олімпіаду влітку 2021 року. Днями, виступаючи перед парламентом, він заявив: «Ми продовжимо підготовку, вживатимемо заходів для боротьби з інфекцією й повернемо надію цьому світу. Олімпіада в Токіо доведе, що людство перемогло коронавірус».

У своїй спільній заяві організатори Ігор-2020, Міжнародний олімпійський і паралімпійський комітет наголосили, що вони повністю сконцентровані на безпечному проведенні масштабної події влітку цього року в Токіо: «Немає сумнівів, що Олімпіада-2020 відрізнятиметься від по-

Близько 80% японців виступають за відміну або ще одне перенесення Олімпіади-2020 в Токіо.
Фото з сайту news18.com.

передніх олімпійських стартів. Однак ми переконані, що прийняті нами надійні заходи дозволять Іграм відбутися й пройти в безпечній атмосфері». За словами Томаса Баха, вже напрацьовано цілий набір інструментів, і залежно від обставин частина з них буде використана для забезпечення максимальної безпеки усіх учасників гло-

бальної події.

Водночас, як наголошує голова оргкомітету «Токіо-2020» Есіро Морі, максимального прояснення ситуації навколо майбутнього Ігор слід чекати на початку весни, спостерігаючи за тим, чи 25 березня розпочнеться естафета олімпійського вогню, чи її буде відкладено. ■

Григорій ХАТА

Неподавне соціологічне опитування, проведення японським виданням Kyodo News, засвідчило, що близько 80% японців виступають за відміну або перенесення Олімпійських ігор, які мають відбутися влітку 2021 року в Токіо. Подібна категоричність місцевого населення ставить під сумнів проведення важливих для олімпійського руху стартів, вчасно відбутися котрим минулого року завадила коронавірусна пандемія.

Нова хвиля зростання в Японії випадків коронавірусної інфекції призвела до того, що у найбільш густонаселених префектурах країни влада нещодавно проголосила надзвичайний стан. А проведення в Токіо Олімпіади, як вважають японці, точно не сприятиме боротьбі з епідемією.

А британське видання The Times, посилаючись на високопоставленого чиновника в уряді, повідомило, що влада Японії негласно вирішила, що Олімпіаду в Токіо потрібно відмінити. Неназване джерело повідомляє, що ніхто в Уряді не хоче першим оголосувати неприємну новину, тож наразі там шукають можливість красиво «вийти з гри». Зайового хвилювання й тривоги щодо долі Олімпіади-2020 додала інформація про зникнення в «Твітері» аккаунта, присвяченого Олімпіаді у Токіо.

Паралельно з цим з'явилася інформація, що до Міжнародного олімпійського комітету надійшла пропозиція від керівника фінансового управління американського штату Флоріда з пропозицією перенести туди майбутні літні Ігри. Однак у МОК наголосили, що ніяких пропозицій подібного роду до них не надходило.

У коментарі ж Kyodo News головний «олімпієць» планети Томас Бах заявив, що жодного «плану Б» не існує. «Наразі

Читайте
в наступному
номері:

«Ой у лузі червона калина»

Автор патріотичного гімну українських Січових стрільців Степан Чарнецький — творець поезій і театральний режисер

16 | УКРАЇНА МОЛОДА
СЕРЕДА, 27 СІЧНЯ 2021

КАЛЕЙДОСКОП

■ АКТОРСЬКА ЦНОТА

Кіра Найтлі проти «обнажонки»

Актриса має намір змінити свій контракт

Дара ГАВАРРА

Якщо материнство незначною мірою змінює якісі фізичні параметри жінки, то її внутрішній світ воно перевертає повністю, змушуючи задуматися, як сприятимуть ваші діти те, чим ви займаєтесь в житті. Ось і 35-річна кіноакторка Кіра Найтлі, ставши матір'ю двох дітей, категорично відмовилася від зйомок постільних сцен чи просто оголеною. Актриса заявила, що її огидні сцени, коли обое акторів-партнерів, на мажені оліями, стогнуть від вдаваної пристрасті, а довкола знімальної групи (яка зазвичай складається з чоловіків) спостерігає за тим, що відбувається. Жінка зізналася, що подібні сцени змушують почуватися дуже незручно, тому в подальшому вона має намір включати у контракти пункт, де б зазначалося, що вона не зніматиметься в сексуальних сценах із оголеною натурою. Проте зірка не відмовиться в майбутньому знятися у жінки-режисера, якщо фільм роз-

повідатиме про материнство чи пізнання власного тіла. Нагадаємо, Кіра Найтлі — британська актриса, яка здобула ще й неабияку популярність серед американських глядачів, знявшись у голлівудських «Піратах Карибського моря». Незважаючи на досить молодий вік, на рахунку актриси чимало кінонагород різноманітного гатунку, а також поважний список картин за її участі, серед яких надзвичайно популярні на всіх континентах «Гордість та упередження», «Гра в імітацію», «Реальні любов» та багато інших. Наразі зірка потребує у щасливому шлюбі з музикантом Джеймсом Райтоном, із яким виходить двох доньок. ■

Кіра Найтлі.

Варка ВОНСОВИЧ

Із злодіїв буває ніжне серце, що додів американський викрадач автомобілів. Подія трапилася в містечку Бівертон, що в штаті Орегон. Молодик помітив, що біля магазину стоїть незамкнений автомобіль, та ще й із заведеним мотором. Він ускочив у транспортний засіб та рвонув із місця, як раптом помітив на задньому сидінні маленьку дівчинку, яку залишили в авто. Недовго думаючи, зловмисник повернувся на місце події, знайшов матір дитини (вона ж і власниця позашляховика), змусив її забрати дівчинку з автокрісла і пригрозив їй, що викличе поліцію, якщо вона й надалі так легковажитиме

■ ОВВА!

Злодій-гуманіст

Викрадач автомобіля висварив недбалу матір, власницю авто

життям і безпекою власної дитини. Жінка виправдовувалася, що відійшла не більш ніж на 5 метрів від авто, і то лише на кілька хвилин, щоб купити молока й трошки м'яса. Продавець підтвердив її слова, сказавши, що мати пробула в магазині всього кілька хвилин. Автозлодій ще раз нагадав жінці

про материнські обов'язки й зник із паркувального майданчика.

Тепер поліція Бівертона розшукує молодика років двадцяти-тридцяти у різномальорівій масці, з темним волоссям, заплетеним у косички. Хоча малаймовірно, щоб вручити йому грамоту за уважність і чуйність. ■

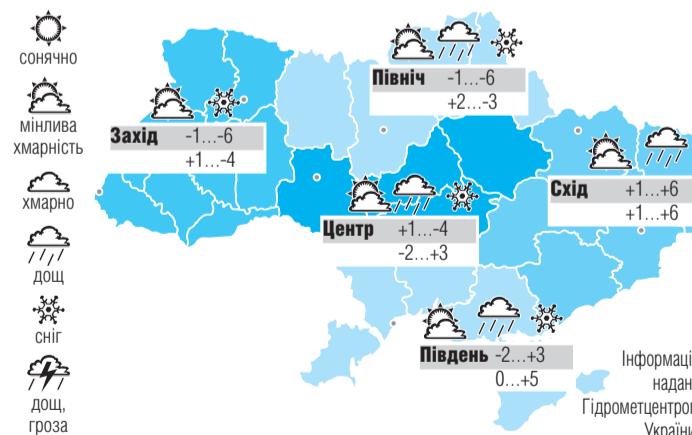
■ ПОГОДА

28 січня за прогнозами синоптиків

Київ: хмарно, мокрій сніг. Вітер північно-західний, 7-12 м/с. Температура вночі -1...-3, у день -1...+1.

Курорти Карпат: хмарно з проясненнями, невеликий сніг. **Славське:** вночі -5...-7, у день 0...-2. **Яремче:** вночі -3...-5, у день 0...+2. **Міжгір'я:** вночі -4...-6, у день 0...-2. **Рахів:** уночі -3...-5, у день 0...+2.

26 січня висота снігового покриву становила: **Дрогобич** — 10 см, **Стрий** — 3 см, **Славське** — 10 см, **Плай** — 32 см, **Міжгір'я** — 3 см, **Рахів** — 8 см, **Долина** — 1 см, **Івано-Франківськ** — немає, **Яремче** — немає, **Коломия** — немає, **Пожежевська** — 35 см.

Передплатні індекси: 60970, 1555
Наша адреса: 03047, Київ, пр. Перемоги, 50

Телефони редакції: 044-361-62-61;

з мобільного: 094-926-32-61

Електронна пошта редакції:

ukrmoloda@ukr.net

Рекламне бюро:

reklama-umoloda@ukr.net

Відділ реалізації:

454-84-41

sale_umoloda@ukr.net

«УМ» в інтернеті: <http://www.umoloda.kyiv.ua>

Відділи:

економіки — wagmer@ukr.net

культури, історії, суспільних проблем —

vsamchenko@i.ua

Україна Молода

Редактор Михайло Дорошенко

Засновник і видавець —

ПП «Україна молода»

Свідоцтво про реєстрацію:

КВ №3386 від 29.09.98

© Дорошенко М.І., 2013

При використанні наших публікацій посилення на «УМ» обов'язкове.

Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець.

Комерційні публікації виходять під рубриками:

«Український виробник», «Позиція», «Банківська справа»,

«Фінансова експертіза», «Здоров'я та бути», «Це — працює!»,

«Знайомтеся — новинка», «Партнерство», «Програми»,

«Проекти», «Альма-матер», «Продукт», «Протистояння»,

«Вітасмо», «Любов і шана», «Вітасмо», «Любов і шана».

Матеріали із позначкою Ⓛ друкуються на правах реклами

Газета друкується
у видавництвах:
«Преса України» — у Києві

Зам. 3009006

«Видавничий дім

«Високий Замок» — у Львові

Зам. блок № 6

Верстка та виготовлення

фотоформ —

комп'ютерний центр

редакції «УМ»,

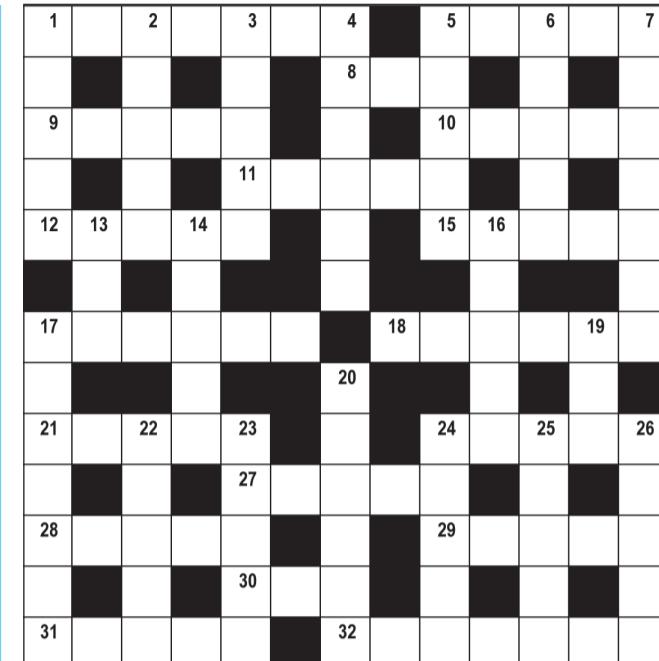
Газета виходить

у вівторок, середу,

п'ятницю — суботу (спільні номери)

Тираж 86734

1234567890

■ КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №6

По горизонталі:

1. Нісенінця, нелогічний вчинок. 5. Остання літера грецького алфавіту. 8. Друг людини. 9. Головний орган системи кровообігу. 10. Ім'я голлівудського актора, зірки бойовиків «Втеча з Алькатраса» чи «Непрощений». 11. Стара потворна жінка з жахливим характером. 12. Напій, який запропонували Маргариті на балу в Воланді в романі Булгакова «Майстер і Маргарита». 13. Сірий засіп восени чи навесні. 17. Кількість силуточко речовини, яка вміщається між трьома пальцями руки. 18. Польський солдат. 21. Карпатська люлька з довгим чубуком. 24. Дрібний набридливий дощ. 27. Новорічний атрибут, який у 2013 році з легкої руки Віктора Януковича став символом Майдану. 28. Хімічна сполука з атомами кисню. 29. Найвищий ступінь чернечого аскетизму в православній церкві. 30. Ім'я народної артистки України, яка після початку війни відмовилася зніматися в російських серіалах. 31. Різновид мережива з опуклим візерунком. 32. Італійське місто біля підніжжя вулкана Етна.

По вертикали:

1. Приклад для перекачування води. 2. Східна настільна гра. 3. Враження, справлене на когось, або результат певної дії. 4. Давньогрецька держава, яка славилася своїми воїнами. 5. Найпрестижніша пре-

Кросворд №5 від 26 січня

■ ПРИКОЛИ

Хлопець із дівчиною приходить у кафе.

Дівчина:

— Я буду карпаччо, ролі з чорною ікрою, лобстери і мартіні з со-ком.

Хлопець:

— Ти що, розбагатіла. А я буду каву.

***

Дівчина дзвонить своєму хлопчу:

— Приходь до мене ввечері. Батько, правда, вдома, але він не

піднімається з ліжка — вчора сильно забив ногу.

— На жаль, наше побачення доведеться відкласти. Я теж лежу — в мене дуже болить те місце, об яке твій батько забив ногу.

***

У ресторані. Господар шеф-кухаря:

— Так, а де ваші вчораши котлети? Відвідувачі на них сильно скаржилися.

— Я з них уже зробив сьогоднішні.